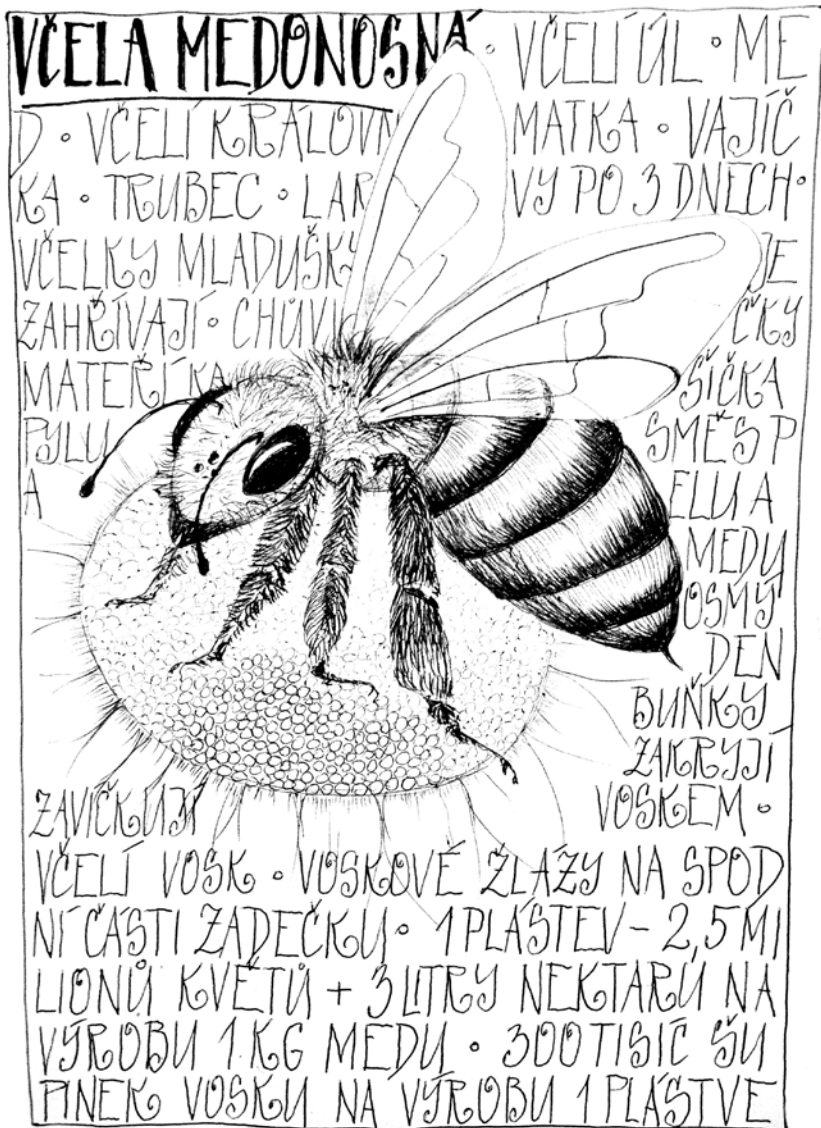

bulletin Střediska východočeských spisovatelů

číslo 61 ❖ ročník XVI ❖ 2020

Ilustrace Včela: DANIELA JAVOŘÍKOVÁ

BLAHOPŘEJEME K JUBILEU DANIELE JAVOŘÍKOVÉ

Daniela Javoříková je členkou výtvarné sekce a její dlouholetou vedoucí. Nyní tvoří hlavně pro svá vnoučata, aby je zaměstnala a motivovala, hledá nové cesty. Zkouší nové výtvarné materiály. Hlavní důraz klade na kresbu. V současné době připravuje výrobu loutek, se kterými zahrají pohádku na vlastní námět.

BLAHOPŘEJEME K JUBILEU ANTONÍNU ŠLECHTOVI

ANNA

ANTONÍN ŠLECHTA

Nad Svatoňovice vystoupalo slunko. Vší se potácely postavy pacholků a děveček. Jedni na pole, druzí z něj. Je po žních i po dožínkách. Bohatství země se v několika týdnech stalo bohatstvím sedláků a jejich rodin. Letošek se vydařil. Z jara padala vláha, klasy narostly a letní slunko je nechalo vyzrát do zlatova. Při seči šustily úrodou a na mlatě se zrno jen sypalo. Ani podzim zdá se nezklame. Větve ovocných stromů se prohýbají pod zátěží hrušek, jablek i švestek. Přijde-li babí léto, nasuší se křížal na celou zimu.

Anna dokončila podestýlku v chlévě a nosila dříví do kuchyně, aby pro sebe a Josefa připravila oběd, když se na dvoře objevil strýc Jan.

„Co vy tady, strýče?“

„Nech všeho a pojďme dovnitř. Moc času nemám, jedu do Oupice k sedlářoj, práce mně stojí.“

„Cože máte tak důležitýho, že to nepočká na zimní vánice?“

Strýc cosi zavrčel, vešel do světnice, rozhrnul židle u stolu a na jednu z nich se posadil. Nervózně se ošival, pak si ale dodal kuráže krátkým zakašláním a spustil: „Ke koňoj patří sedlo, k vozkoj kozlík a zrno patří do země. To je přece jasná věc, Anno.“

„Jo, strýče, tak jako do stodoly seno a do stohu sláma, ale proč mi to vyprávíte, to už přece všechno dávno vím od otce.“ Anna upřeně sledovala strýcovo poposedání. Věděla, že kvůli moudrostem tu není, na moudrosti jsou dlouhé zimní večery, černá noc nebo horečky z podzimních plískanic.

„Dáte si meltu vod snídaně?“

„Dám, Anno.“

Postavila před strýce hrnek se studenou meltou, kus suchého chleba, hrnek sádla a dřevěnou lžici.

„Právě tak, potřebuje hospodářství hospodáře,“ a po krátké odmlce dodal o poznání tišeji: „a ženská mužského.“

Mohlo ji napadnout hned, že to přijde. Sama ženská na statku. Co na tom, že ji otec vycepoval jako nejposlednějšího pohůnka, že jí není cizí žádná práce? Nic. Mužskej na statku prostě bejt musí. Josef nestačí. Statek potřebuje svého sedláka.

„Tak, já se po někom povohlídnu, když jináč nedáte,“ zkoušela náznakem strýce a posunula hrnek sádla před něj.

Nabral plnou lžici, otrěl ji o krajíc chleba, rozetřel a s chutí zakousl. Souhlasně zamručel, našedil sousto hltem melty a plnými ústy pokračoval: „Karel... Karel by se sem hodil. Marná sláva, hospodář z něj bude, jak se patří. Poli rozumí, zvířectvu jakbysmet. Cizej není a mužskej je, se vším všudy, však uvidíš. Měl by se usadit, než zvlčí nadobro.“

Očkem koukl na Annu, co ona s tím.

No aby ne! Však je celý po strýcovi. Syn z prvního manželství. Jedinou děvečku v hospodářství nenechá na pokoji. Táta i syn. Chudák teta, setra Anniny matky, kolik děveček se na statku vystřídalo. Některý strejc vyprovodil i s outěžkem. I na mě kouká jako bych nebyla z rodiny. Kolikrát si mě už asi představil na zádech?.

„Tak kvůli tomu jste tady. Vdávky chystat.“

„Ba.“

„A teta, teta o tom ví?“

„Však mě sama posílá. Náš prvorozenej jednou převezme Rtyňský blata, no, a Karel po mý Růže se postará o tvoje hospodářství. Takhle to aspoň zůstane pod jednou střechou. Tak to říkala.“

Na čele strýce při proslovu vyskočila svislá vráska. Znamení, že se hospodář soustředí a hlavně, že není tak úplně vyrovnaný s nápadem své ženy. Že by měl jeho prvorozený opustit tátovo hospodářství a vandrovat do Svatoňovic. Ale konec konců tady mu špatně nebude. O hospodářství se švagr postarat uměl, to zase ano a i ta holka se mu povedla.

„Nic se neboj, škodná nebudeš. Šak sem Karla s prázdnějma rukama nepošlu. Pár koní se vám do začátku hodit bude a dřeva vám z lesa navozím, kolik bude třeba.“

Anna odstrčila židli od stolu, dosedla na ní a zostra se zadívala strýci do očí: „Mě se nezeptáte?“

„No tak, netrojčí holka. Vždyť se ptám. Pro to jsem přece tady. Nemáš se čeho bát, tvůj majetek se řádně zapíše. Kdyby tě nedej bože nějaký neštěstí vo Karla připravilo, všechno ti zůstane, všecičko. Tobě a samozřejmě tvejmu a Karlovejmu dětem, až vám je pánbůh nadělí. A kdyby snad si tebe smrt vzala dřív než Karla, zůstane všechno dětem. Karloj jenom to, co si sebou do hospodářství donese. To je rozumná věc, pověz sama. Přece nepřivedeš do chalupy nějakýho tohohle, aby statek zplundroval za dvě zimy. Však na tebe nespěcháme. Po bramborách, a do těch je čas.“

Strýc Jan dopil meltu, drobečky z chleba smetl ze stolu do dlaně a vhodil je do úst. Ruce otřel o kalhoty a vstal.

„Tak abych šel, práce nepočká a ty se máš taky co vohánět. Tak s pánembohem Anno a rozmýšlej. Pro všechnyky dobře.“

Anna bez rozloučení vyprovodila strýce na práh a vrátila se do světnice. Nožem nasekala dřínky, naložila kamna a zapálila v nich oheň. V kamnech praskalo a za malou chvíli v nich šlehal oheň.

Kdyby to tatínek viděl, nestačil by se divit.

Na stole zůstala po strýci ležet manželská smlouva, Anně se v krku vzpříčil ohryzek kdykoliv o ni zavádila pohledem, ani za nic by se jí nedotkla, ale za chvíli bude muset sklidit na oběd. Bude ji muset ukrýt před Josefem.

Přemohly ji vzpomínky. Na otce, na všechny ty roky, které spolu prožili sami. Na zimní večery, kdy se ho vypytavala na všechno možné a když posbírala dostatek odvahy, ptala se i na maminku, kterou si snažila představit jinak nežli jako obrázek na zdi kuchyně.

Maminka zemřela, když se ona narodila. Přivedla na svět živou duši a sama tu svou hned odevzdala pánubohu. Od dětství žila Anna s vědomím, že svým narozením, zahubila maminku. Otec jí nikdy nevyčítal, ale mnohokrát ho přistihla, když na ní ulpěl pohledem, ve kterém všechno bylo. Lítost, bol i ta výčitka. Bála se jeho očí. Zazlívala si své narození, ale zároveň věděla, že ona ho ve své moci neměla. Ona ne!

Úryvek příběhu z 15. století

- Teprve výstřih dělá ženské šaty ucelenější
- Manželství prodlužuje pobyt v kuchyni na úkor ložnice
- Politici občas považují i své tělesné funkce za veřejné

AFORISMY JIŘÍHO FALTUSE

LITERÁRNÍ ČÁST

MARTA URBANOVÁ

SLIBY

Sliboval mi, že budu jeho zahrada
že mi přinese jasné světlo
že bude zavěšený na mém životě
a já že mu dám pevnou zem
šálek kávy uvařené pro něj jen
zbloudilého uprostřed nocí bezesných
Světlo dosud svítí na mou pevnou zem
třeskuté ticho se lísá kol kolem

PŘED OLTÁŘEM

V kostele pějí ódu o hříchu
a my jej v sobě marně hledáme
co tu vlastně děláme
proč tu klečíme, zač prosíme
když máme čisté svědomí

LES

JANA BURČÍKOVÁ

Stará paní Rotterová zestárla za poslední měsíce o celé stovky let. Připadá si jako historický monument. Památka po civilizaci, která se nestihla zapsat do dějin. Přesto tu stojí. Omšelá, chátrající. Kdekdo na ní vykonal své ničemné dílo a odešel. Iniciály vyryté do srdce, nezdařilé pokusy o nápravu věkovitě zašlosti, neúplnost v celistvosti, vnitřní i povrchová oprýskanost, jež odkrývá hanebnost nanášených vrstev. Každá doba touží zanechat po sobě svou stopu. Stará paní Rotterová je jako chodník pošlapaný miliony bot. Jako starověký chrám, po kterém zbyly jen podpěrné sloupy, jež nemají co podpírat. Bez ozdůbek, bez příkras. Jako pohřebiště vykopané z pod drnů. Cítí se být stejně zašlá a nepotřebná. Čiší z ní smutek dávno zapomenutých vzpomínek. Měla by se už konečně smířit s tím, že čas je veličinou, než před více padesáti lety přesídlila spolu s ní. Zatímco pozemská tíže, malířova paleta, pomíjivost krásy zůstaly tam, kde bývala jako děvčátko doma, čas se jí nasoukal do kapes, zamotal do vlasů a zalezl pod nehty. Nikdy se jí ho z jejích řídnoucích kadeří nepodařilo vyčesat. Jak krvelačné klíště se jí zakousl do kůže a nic na něj neplatí. Měla by už odejít. Bude muset odejít. Je už vetchá a lehká jako babí léto v podzimním povětří. Kdy už to konečně pochopí? Nemůže tu být věčně. Vždyť nic není věčné. Kdo by to měl vědět lépe než právě ona. Nejstarší z pamětníků planety Země. Planety lásky, jež zahynula na nelásku.

„Babi, co je s tebou?“ dotkne se dlouhé měsíce nečesaných vlasů Stelinka. Děje se něco, čemu ona nerozumí. Anebo nechce rozumět. Není to tak, že by nevěděla nic o smrti, o umírání, o koncích, které musí být, aby mohly existovat začátky. Jenomže to není jen tak, smířit se. Je jí smutno. Všechno kolem ní se den ode dne

noří do temnějších a temnějších barev. Přestože světlo v babiččině krychli vůbec nevypínají, vnímá jen samou tmou. Má strach, že zůstane sama. A přes veškeré snahy, domluvit svému dětsky vroucnému srdíčku, je jí její babičky líto. Chtěla by, moc by si přála, aby spolu zase usedly k holému stolu, na kterém neleží nic kromě jejich společného tajemství a prohlížely si spolu radostné obrázky.

Stará paní Rotterová vnučku slyší, ale nenachází v sobě dostatek vůle k tomu, aby jí svoje trápení vysvětlovala. Musela by při tom být hodně opatrná, aby nezranila Stelinčinu křehkou duši. Dala si už tolik záležet. Možná si trochu namyšleně domýšlí, že v děvčátku probudila pravou víru v dobro. Jako by na svět přiváděla nové dítě. Svě poslední. Někdy to jsou skutečné porodní bolesti, plné nadšení z rodící se čistoty. Musí být opatrná. Nevzít Stelince naději na barvy, vůně a slunce.

„Babi, proč nic neříkáš?“

Jak? Jak ze sebe dostat ještě alespoň jedinou pozitivní myšlenku?

„Šla bych do lesa,“ zatetelí se vzduch Stelince kolem nosu a pohne při tom jedním pramínkem babiččina šedého chmýříčka.

Sedmileté děvčátko nikdy nepoznalo nic jiného než mrtvou skálu planety, na níž se narodilo. Stela sice jednou podnikla výlet za zdi osady, ale nic víc než tmou a světlé tečky na obloze na něm neviděla. Stejně to ale byl zážitek, nad který v celé osadě není. Pochopit babiččin výrok jí ale ona vzpomínka pranic nepomáhá.

„Cože? Kam chceš jít? Do lesa? Co je to les? Můžu tam jít s tebou? Chci tam jít s tebou,“ pálí Stela jednu otázku za druhou jako salvy z kulometu, aniž by se zajímala, jestli zasáhla terč. Není přece nic snazšího než si odpovědět sama.

„Šla bych do lesa. Pomáhá to smutnit. Je tam přítmí. Ale jiné než u nás. Tady je ponurost, která děsí. V lese je stín, který je vlídný. Slunce si musí hledat skuliny v korunách, aby dosáhlo až ke kořenům. Jsou to jenom jednotlivé prameny světla. Dá se mezi nimi kličkovat. Anebo se postavit do jejich středu a třeba doufat, že se Slunci podaří vytáhnout smutky schované v těch nejniternějších skrýších. Může se to podařit. Ne, že ne. Když má tu moc vytáhnout i houby z jejich mechového doupěte, proč by nemohlo vylákat taky žal. Ach, kdybych se tak mohla projít po lese. Pomohlo by to. Vím to. Les přivádí na jiné myšlenky. Je hloubavý. Dokáže svou přemýšlivou moudrostí nakazit. Nesmíš si ale myslet, že jde o nějakou vážnou chorobu. Chytit jeho bakterie není vůbec na škodu. Kdyby to tak jenom šlo. Naučit se od něho nosit hlavu vztyčenou a pevně stát na nohou. Trpělivě snášet rozmary okolí, jako on snáší rozpustilé počasí. A že si na něho čas od času troufne i lecjaká větrná laškovina. Jindy mu tropí naschvály dlouhé sucho, nebo si na něm doslova vylévá zlost holomráz. Les se však nenechá jen tak připravit o důstojnost. Uzávala v něm léta. Každý nový rok mu přičaroval o jednu tenkou slupku navíc. Jakou trpělivost v sobě nese každý pevný kmen! Moje trpělivost by byla vedle té jeho jenom snítkou jetele na louce plné kopretin. Příliš prostá, obyčejná, přehlédnutelná...“

„Hm,“ přitakává Stelinka a jazykem si přitom olizuje spodní ret. Je pozorná. Soustředí se na každé slovíčko své moudré babičky a usilovně si snaží představit majestátnost lesa ukrytou ve třech nejobyčejnějších hláskách. „A co bys tam dělala, v tom lese, kdybys tam šla? Co bychom tam dělaly?“

„Prošla bych se po jehličí,“ nepřibírá pro tentokrát Stelu do hry. Ne, že by jí zázrak lesa nepřála. V tom její nezvyklá odtažitost rozhodně není. Nejdřív ze všeho však potřebuje zachránit samu sebe. Cítí, že se dostala až na kraj útesu. Vrávorá, přestože vane jen skoro nezatelný vánek. Mohla by se odrazit k letu. Určitě už by na to měla nárok. Ale jít do lesa, třebaš je to jenom vycházkou do světa fantazie, to jí láká mnohem víc. Už je doopravdy tam. Slyší, jak jí pod podrážkami slabě prská jehličí. Je suché. Opět anebo ještě pořád. Tenkrát tomu bylo přesně tak. Dlouhá, úporná horka si podrobila i vlhkost, jež se předtím zdála být stálá. I vůně jsou docela jiné. Takové váhavější. Vysušené. Dojde k nevelkému ostrůvku nízké trávy, který se nenápadně rozlévá do mechových polštářků. Nechá se zlákat. Sundá boty i s ponožkami. První dotyk nahého chodidla s chomáči hebkého mechu je nádherným překvapením. Babičky se dotýká svěžest. Tu by tady po zkušenosti se suchým jehličím nečekala. Kde se tu vzala? Není snadné uvěřit. Pokládá druhou nohu do mechu a jako by narazila na obhájce. Mechová poduška je dokonce ještě více prosáklá čímsi, co na babiččině kůži způsobuje chlad. Je to příjemné a nesmírně osvobozující. Ještě čtyři kroky s botami v rukou, aby směla zakusit další rozkoš. Kmen, který svým dolním koncem široce koření a koncem horním propichuje nebeskou modř, má kůru posetou dokonalou mozaikou vzájemně propletených ornamentů. Babička je nejprve obkreslí bříšky prstů, pak k nim přitiskne tvář. Uchem se přilepí ke staré borovici. Někde tam by mohla mít srdce. A také že má. Stará paní Rotterová ztiší svůj dech. Zaposlouchá se do neuvěřitelně libozvučné řeči stromů. Dokonce se jí na krátkou chvíli zmocní pocit, že jí rozumí. Má se však na pozoru, aby si nedomyšlela příliš. Raději se otočí a zády se opře kmen. Je drsný. Škrábe ji i přes dvě vrstvy oblečení. Ona se ale nenechá odradit. Přitlačí se ještě víc. Co to jde, vmačkává sama sebe do prohlubní kůrového ornamentu. Chce být na chvíli jako on.

On se nikdy neláme v zádech. Neklopí hlavu. Před ničím a před nikým neutíká. Uklidňuje ve své teskné zádumčivosti a svou vzpřímenou, pevně zakořeněnou vyrovnaností navrací poztrácené sebevědomí. Na všechno shlíží z nadhledu vysoko položené koruny. Nabízí útočiště potřebným, stín zchváceným, útěchu zklamaným. Vyrůstá ve spravedlivosti lesa a spravedlivě pak naděluje, odpočívá i soudí...

„Už je mi líp,“ podotkne s úlevou v hlase babička. „Neříkala jsem ti, že jít do lesa, je ta nejlepší medicína na chmury?“ začne se vedle útlé dívenky vrtět ještě útlejší tělo stařenky. „A vstávej, ukážu ti, kde jsme právě byli.“

Babička s vnučkou se usadí nad encyklopedií, aby v ní našly důkaz toho, že les býval skutečností, ve kterou obě, každá po svém, stále pevně věří.

(Úryvek ze sci-fi knihy KAŠTAN,
vyšla v nakladatelství Kmen 2020)

FRANTIŠEK UHER

Svéráz hráze

Smolnou vůni značkují šarlatové sosny letní svítání Ticho zní Zvoní a zvoní Nad strání skřivan Vzdálené ržání koní Den po dni brouzdáme dlouhé hodiny prosluněnými vřesovišti Putování bez starostí Nikdo nemyslí na večeri Když se světlo tříští o hrany podvečera bez nesnází usedáme s přáteli na hrázi Všichni jsme rádi, že nikdo neschází

Temní lidé

Popel saze popel saze Samé fráze Samé fráze Všichni v urputné při Zlomené tužky prorezlé pušky Marně hledají druzi své proradné družky Stále všude samé nuly Pokorní podkoní Sluhové Služky

Iluze

Dobry film je iluze Dobry roman je iluze Dobra pesen je iluze Dobra hudba je iluze Dobra voda je iluze Dobra rada je iluze Dobry clovek je iluze Ale hledame ho stale

Základní předpoklad

S nastávajícím podzimem bychom rádi odletěli s čápy na jih Ta fascinující představa každoročně vzrušuje a vábí Zrychluje dech Nesplňujeme však základní předpoklady Nedokážeme hnízdit na komínech

Stmívání

Pozvolna se stmívá Opodál v lukách líná mlha vzlíná Z hory dlouze houká sova V ohništi pouze troud Neslyšný krok kuny Nastává konec hry Co zbývá Příští svítání otevřít všechny dvory zvednout poslední závory a nechat vřít říční proud Potomci spouštějí na vodu čluny

Z nové sbírky básní v próze
Svéráz hráze (Alfa-Omega, 2020, 35 stran)

HNĚDÉ OČI TEREZÍNA

KATEŘINA HÁJKOVÁ

I.

Vydali jsme se s manželem do Terezína. Před více než 10 lety jsem tam už jednou byla – s taťkou, sestrou a strýcem. Tehdy jsme ale navštívili jen Malou pevnost a já měla od té doby mylně zafixováno, že to byl vlastně celý Terezín. Až při současné návštěvě jsem tedy zjistila, že Terezínské ghetto bylo v celém městě – přesněji řečeno kompletně židovské se stalo v roce 1942, kdy bylo vystěhováno veškeré civilní obyvatelstvo. Takže Terezín nebyl koncentrační tábor, který nacisti postavili, aby mohli Židy likvidovat. Terezín byl celým městem, které vyklidili, aby z něj mohli udělat koncentrační tábor, kde Židy likvidovali – ačkoliv přeživší a historici se shodují v tom, že v Terezíně panovaly ve srovnání s klasickými koncentračními tábory „mírnější“ podmínky, nelze Terezínu upřít jeho skutečnou roli: koncentrační tábor, kde byla dokonce v roce 1945 vybudována plynová komora, kterou chtěla komandantura SS využít k usmrcení zbývajících terezínských vězňů. Terezín se sice před světem tvářil jako židovské město, jenže to byla jen komedie nacistické propagandy, jejíž rub se velmi blížil výjevům z kteréhokoliv jiného koncentračního tábora.

Takže takový Terezín byl a takovou představu o Terezínu jsem si celá léta buďtovala a měla za to, že Židé byli internováni v Malé pevnosti a za jejími zdmi ve městě žili lidé, kteří tomu všemu přihlíželi. Samozřejmě jsem tedy po příjezdu na místo poté, co jsem zjistila, jak se věci mají, byla doslova u vytržení.

„Ano drahá, já vím, tak už to přestaň dokola opakovat,“ klidnil mě laskavě manžel, jemuž se mé hlasité projevy úžasu již zřejmě poněkud zajídal.

Jenže... Já tolik let žila v omylu! Což s přihlédnutím k faktu, že neustále čtu knihy zabývající se holokaustem, životem v Terezíně (jeden z mých nejoblíbenějších autorů je Arnošt Lustig, což o mnohém vypovídá), se zdá být takřka neuvěřitelné. Na omluvu však nutno podotknout, že ve vzpomínkách jsem Malou pevnost uchovala jaksi větší, a jelikož jsem vůbec netušila, že terezínské ghetto se rozkládalo na ploše celého města, jednoduše jsem jej v představách uzpůsobovala tomu, co jsem četla.

II.

Bydlení jsme měli zarezervované v apartmánech U komína. Jak příhodný název, že? Nemohla jsem se ubránit dojmu, že vzhledem k místu vyznívá poněkud morbidně. Jenže ony ty apartmány skutečně byly situovány u komína... Milá paní, která nás ubytovávala, pobaveně reagovala na naše nadšené překvapení tím, jak je apartmán veliký (skoro jako byt, v němž žijeme), slovy:

„Můžete se tady honit.“

Samozřejmě, že jsme to vyzkoušeli, ale později. Nejprve bylo nutné převzít pokoj, trochu si vybalit a potom vyrazit ven. Usměvavá paní nám poskytla plánek Terezína i s vysvětlením a doporučením, kam se vydat, které bylo korunováno bezelstným sdělením, že ona je z Litoměřic a „ty historické památky vlastně pořádně nezná, protože si je nikdy neprošla.“ Píchlo mně u srdce údivem z toho, že někdo, kdo pronajímá apartmány U komína přímo v Terezině, žije v nedalekých Litoměřicích a je mu něco kolem pětáctýřiceti let, si za celou dobu svého dosavadního žití nenašel chvilku času, aby si prošel pietní místa, kde Židé tolik trpěli. Nehodnotím, nesoudím, pouze jsem se neubránila údivu a svým způsobem i nepochopení. Nic jsem ale nedala najevo. Vyslechli jsme, co měla paní na srdci, poděkovali za dobře míněné rady a vydali se prozkoumat okolí.

Všechno je tu zanedbané, sešlé, divoké, bujné, autentické – koně, ovce, kozy a nutrie v říčních valech mezi hradbami chránícími (nebo obkličujícími?) celé město. Jako kdyby od války neuplynula žádná doma, jako kdybychom přišli do vybombardovaného města (myšleno s lehkou nadsázkou samozřejmě), jako kdyby to tu Němci nechali tak, jak to bylo a nic se od té doby nezměnilo – vizuálně.

„Je to pořád jako ghetto,“ říká manžel, jako kdyby mi viděl do hlavy.

A já nemohu než souhlasit. Jako kdybych se z úcty a respektu k těm, kteří zde byli mučeni, nemohla plně radovat. Nad Terezínem se vznáší stín toho všeho. A zároveň klid a mír – ten, jehož snad oběti dosáhly na nebesích.

Hned kousek od apartmánů U komína leží Muzeum ghetta. Přicházíme tam těsně před zavírací dobou, respektive hodinu před, ale nepřiliš příjemná paní nám mírně povzneseně sděluje, že za tak krátkou dobu rozhodně nestihneme všechno projít. Když jí ale vysvětlíme, že jsme právě přijeli a vlastně nevíme, kde s prohlídkou začít, záhy roztaje a informuje nás, že právě zde, v Muzeu ghetta, můžeme zakoupit lístek, jenž posléze poslouží jako propustka i do všech dalších objektů. Následně nám jej prodá s tím, že se vrátíme zítra a že dnes nám zařídí promítání dokumentárního filmu. Do kina, kde to starodávně voní, nás uvádí postarší pán s šedými vlasy a také se netváří zrovna sympaticky (zřejmě už chtějí jít všichni domů). Biograf máme ale sami pro sebe, čehož si vážíme a náležitě si to užíváme – věnujeme plně pozornost zajímavému dokumentu. Vůbec jsem netušila, že v Litoměřicích byl také koncentrační tábor a že z Lovosic odjížděly transporty smrti.

III.

Prošli jsme se podél řeky Ohře do Litoměřic, vzdálených přibližně 4 kilometry. Cesta, která se tím smutným údolím vine, je nádherná. Z jedné strany šedavá klidně plynoucí řeka, z druhé strany golfové hřiště. Všude kolem košaté rozvětvené stromy (že bych se určitě na některý z nich dokázala vyškrábat, kdybych

utíkala před divokým prasetem – což je má častá obava při toulkách přírodou), vysoká tráva, plané růže a zpěv ptáků i cikád či cvrčků. A do toho kouzelné sopečné pahorky Českého středohoří, které vypadají jako malé Alpy – jako hory, ne jako kopce.

Kousek za hradbami, za městem, hned u řeky, se rozkládá pietní místo. Nacisté zde do Ohře (jako Hoře – je náhoda, že se řeka, jež tomu všemu přihlížela, jmenuje zrovna takhle?) ke konci války, když likvidovali důkazy, vysypali popel 22 tisíc obětí terezínského ghetta, které byly spáleny v místním krematoriu a uloženy v urnách v kolumbáriu. Stojí tu vysoká socha ženy držící černou kouli, v jejím hávu stoupají vzhůru tváře obětí – jedna z nich se na mě dívá velkýma hnědýma očima svítícíma v zubožené dětské tvářičce. Tváře obětí vypadají všechny stejně, a přitom každá jinak: člověk zbaven identity; člověk vnímán jako masa bezejmenných stvoření určených k porážce; člověk přesto vnitřně věřící, bojující, zápasící – a právě to se odráží v jeho tváři, odraz nezlomnosti duše, ducha, síla mysli a svoboda, která je uvnitř každého z nás. Jen jeho vlastní, o kterou ho nemůže nikdo připravit, jen on sám – tím, že přestane věřit.

K řece dolů vedou dlouhé schody. Sestoupila jsem po nich až dolů. Představila jsem si, co se zde asi muselo odehrávat. Kapky deště mi bubnovaly o rozpadající se deštník (jenže ho mám od manžela, takže ho nevyhodím, dokud bude jen trochu držet pohromadě). Pršelo. Slzy zemřelých? Zamračená obloha se začíná rozjasňovat. Vykoukne na mě slunce. Naděje. Cítím stesk, lítost, sounáležitost a klid. Teď už jsou na lepším místě, kde je nic nebolí ani netrápí. A my jsme tu, abychom jim vzdali hold a uctili jejich památku. Z toho, že můžeme, je mi lehkou u srdce. Cítím se být součástí toho všeho. Z vody na mne hledí velké hnědé oči, které jsem poprvé spatřila v hávu pietní sochy. Skrze ně se na mě dívá celý Terezín, celé terezínské ghetto se všemi jeho obyvateli. Dívám se do nich, uhranuta, neschopna strhnout pohled jinam. A ani nechci. Dívám se skrze ně, vtahují mne do vody, vplouvám pod povrch, pod hladinu a cítím popel, který tam někde pořád leží vsáknutý. Vracím se zpět a zhluboka se nadechnu, doslova zalapám po vzduchu. Stojím na břehu, nejsem mokrá, nehnula jsem se z místa a přece ano. Nitro mi svírá dojetí, pohnutí. Z vody na mne zírají velké hnědé oči. Postojím na místě, stržena silou okamžiku. Manžel čeká nahoře nad schody. Trpělivě, nepopohání mě. Asi ví, nad čím přemýšlím. Chápe a já si toho vážím.

Prošli jsme se do Litoměřic a zase zpátky. Pěkná procházka, příjemná. V obchodě jsme si nakoupili s tím, že se navečeříme na pokoji. Neměli jsme chuť ani náladu někde vysedávat, navíc v Terezíně by člověk vyloženě slušnou a pěknou restauraci asi hledal těžko. A my navíc ani hledat nechtěli. Chtěli jsme být v klidu, na pokoji. Všechno vstřebat a nechat vsáknout.

Terezínského ghetta. Jaké dojmy zanechal první den? Neplatíte vstup, nemusíte projít žádnou bránou ani vstupní „kontrolou“ a prostě se jen tak procházíte uli-

cemi bývalého ghetta, kde dříve živořili židovští vězni na nicotných prostorech. A dnes tu lidé žijí, chodí, popíjejí, veselí se a smějí se, jako kdyby se nikdy nic takového nestalo. Mezi zdmi, kde se odehrávala nelidská zvěrstva, kde se umíralo ve velkém – jako na běžícím pásu. Dnes lidé bydlí ve stejných domech, chodí po stejných ulicích. Co asi pamatují ty domy? Ty ulice? Starodávné dlaždice, které již dávno ztratily bývalou majestátnost a lesk? Co by říkaly, kdyby mohly mluvit? Ty domy, ulice, okna, stromy? Osvětím je také město, kde se bydlí, ale ne přímo v bývalém koncentračním táboře. Žije se ve městě, které stojí vedle.

Kolem se ale rozprostírá krásná příroda. Připomíná mi prostředí rakouského Mauthausenu, který jsme navštívili minulý rok, když jsme se vraceli z letní dovolené v Rakousku. Krytá vrcholky Alp, obklopená lesy a kopci, že zespodu z města není ta pevnost nacistického zla vůbec vidět. Podobně je to s Terezínem, kolem něhož se snad až roztomile vlní kopečky Českého Středohoří. Jako kdyby se matička příroda snažila svou bujností, nespoutaností a jakousi vřelostí těm, jež zde byli umučeni, všechna příkoří vynahradiť. Jako kdyby jim svým divokým porostem, vysokými stromy, trylkujícími ptáky, volně tekoucí řekou dávala svobodu, o níž zde byli ochuzováni, což jim bylo připomínáno hodinu za hodinou, den za dnem, týden za týdnem – až do dalšího transportu na Východ.

IV.

Po příchodu z procházky jsem vytáhla zápisník, abych si zaznamenala dojmy. Podle kalendáře, jsem zjistila, že je úplněk. Spíme v Terezíně, v apartmánech U kominá zrovna, když je úplněk. A já zase cítím tu zvláštní sounáležitost, jako prve u vody. Táhne mě to do ložnice. Vstanu z pohovky, přejdou přes kuchyň a otevřu dveře. Proti nim leží manželská postel, vedle ní z každé strany zavazadla – jedno moje, druhé manžela. Já spím u okna s výhledem na hrady. Pasou se na nich kozy. Vedle mužovy strany postele, asi tak deset kroků vzdálený, je malý výklenek a v něm malá postýlka. Kdybychom měli dítě, spalo by tam. Jako ve snu mířím k tomu výklenku. Naproti němu, diagonálně, vedle dveří, stojí skříň se zrcadlem. Posadím se na postýlku. Cítím, jak se matrace vedle mě prohne. Sáhnu vedle sebe a matrace je rovná. Zavřu oči, zavrtím hlavou. Závan větru kolem uší, jako kdyby někdo něco šeptal. Kdo a co? Otevřu oči – nechali jsme snad v ložnici větrat? Jenže okno je zavřené. A zase pohyb – mihnutí v zrcadle. Otočím se tam, kde byla předtím prohlubeň – na matraci. Nikde nikdo. Jen ta zvláštní sounáležitost, něha. Zavrtím hlavou a pomyslím si, že jsem asi unavená. Vstanu a chci se vrátit do obývacího pokoje k manželovi. A v tu chvíli mě zamrazí v zádech. Jako kdybych cítila pohled něčích očí. Velkých hnědých očí od řeky. Z bezejmenné tváře v hávu pietní sochy. Odkud se dívají? Ze zrcadla? Nebo jsou za mnou? Otočím se potřetí. Nikde nikdo. Všude klid, ticho. Ticho? Až na ten zvláštní průvan... Pro všechny případy kontroluji okno. Je zavřené. A matrace? Je rovná.

Když jsme se ukládali ke spánku, pronikal oknem dovnitř slabý paprsek měsíčního světla. Byl úplněk. V tom paprsku se vířil prach. Měla jsem pocit, jako kdyby se chvílemi zhmotňoval. Manžel se ke mně přivinul, jeho blízkost mě uklidnila. Jako kdybych to snad potřebovala – celou dobu jsem se cítila podivně klidná. A neklidná zároveň. Něco bylo jinak. Ten úplněk, průvan kolem mě, sounáležitost a něha. Prohlubeň na matraci... Proč jsem o tom neřekla manželovi? Bála jsem se, že by se mi vysmál? To je hloupost, na jeho reakce jsem zvyklá a vím, že když se směje, nemyslí to zle. Směje se, ale nezesměšňuje. Nezlehčuje nic, co mu řeknu, i když se mu to třeba zdá iracionální a nelogické. Někdy, když se něčeho obávám, slyším v duchu jeho hlas, který mne uklidňuje a vysvětluje, jaká je to vlastně pitomost. Mám ho v sobě, i když se mnou zrovna fyzicky není. Jenže tenhle pocit byl jiný než doma... Při všem tom uvažování jsem najednou cítila, jak se mě začíná zmocňovat spánek. Upadala jsem do příjemně vlažných vod plynoucího odpočinku, který mne vtahoval stále hloub a mísil hranice snů a reality. A v tomhle mezičase mezi snem a bděním, mezi fikcí a skutečností, jsem náhle spatřila, jak se z tenkého proužku prachu vířícího měsíčním svitem formuje postava děvčátka, kleká si k posteli, hladí mne po tváři a šeptá mi cosi do ucha.

„Co říkáš holčičko, já ti nerozumím,“ ptám se a můj hlas zní tak blízce a vzdáleně zároveň.

„Viděla jsem tě, tam u vody,“ šeptá děvčátko a usmívá se. Má velké hnědé oči, které čistotou dětské bezelstnosti prozařují strhané rysy a zuboženou postavičku. Na tmavém kabátku má připnutou žlutou hvězdu s nápisem Jude.

„Viděla jsem tě u vody,“ opakuje a pořád se usmívá.

A já se usmívám s ní. Pocítím silnou touhu ji obejmout. Rozevřu ruce, abych jí nalákala k sobě do náruče, a v tom ucítím prudkou bolest a uslyším ránu – jenže ta už vůbec nezní vzdáleně. Probouzím se na zemi. Spadla jsem z postele. Pohlédnu nahoru přes postel a s potěšením shledávám, že muže jsem nezbudila. Holčička nikde. Jsme sami. Sami? A potom mě píchne v třísele. Zdusím v sobě zasténání – je to silná bolest, za chvíli ale odezní, aby se ještě několikrát vrátila. Vstávám ze země a sedím na posteli. Zírám do tmy. Paprsek měsíčního světla je ten tam. Stejně jako holčička. Tuším ale prohlubeň na matraci postýlky ležící ve výklenku vedle manželovy strany postele. Zamrazí mne v zádech a napadne mne, zda bych se měla bát. Lehnu si a instinktivně se přivinu ke spícímu manželovi. Zavírám oči a pátrám ve svých pocitech. Naslouchám si. A s úlevou zjišťuji, že se nebojím. Ty zdi, mezi nimiž přebýváme, pamatují, co si nedokážeme představit. Promlouvají. Jenže nic zlého nám udělat nemohou. Vždyť tady přebývali dobří lidé. Lidé nevinní, spořádaní, velicí duchem. Takže se přitulím k manželovi a usnu. Spím až do rána. Když se vzbudím, neslyším ani šepot, necítím ani průvan. Jsme sami. Teď opravdu. Matrace je rovná. A přesto nejsme. A potom mě zase píchne v třísele. A potom zas a ještě párkrát.

V.

Další den jsme vstali brzy a vychutnali si snídani, kterou nám usměvavá paní, nepolíbená terezínskou historií, nechala na servírovacím vozíku za dveřmi. Brzy po snídani jsme vyrazili do města, abychom stihli vše projít. V apartmánech U komína totiž měli volno jen na jednu noc, takže jsme se museli rovnou zase sbalit, věci uložit do auta a teprve potom vyrazit vstříc Terezínskému ghettu. Začínáme v Muzeu ghetta, které se rozkládá v budově bývalého chlapeckého domova. V Magdeburské kasárně, kam nás uvádějí hned tři roztomilé švitořivé a ochotné šedovlasé babičky, se dozvídáme o bohaté terezínské kultuře, jak se tu, navzdory všem hrůzám, dařilo hudbě, kresbě, divadlu, literatuře vzdělávání dětí. Těmito činnostmi živili terezínští vězni duši a přečkávali díky tomu muka, jež byla způsobována jejich tělům. Tyto snahy jim umožňovaly unikat od deprimující reality a vytvářet svět, v němž se cítí dobře, který připomíná to, na co byli zvyklí, co zažívali a prožívali doma.

V obchůdku se suvenýry jsme zakoupili pár pohledů pro rodinu, nějaké knížky a DVD s filmem *Pravda a lež*, který byl nacisty natočen jako propaganda pro delegaci Červeného kříže, díky níž museli vězni sehrát divadélko, k němuž je Němci donutili, aby svět neodhalil pravou povahu Konečného řešení židovské otázky. Paní v obchodě byla tak výřečná a milá, i když trochu dotěrně, že jsem cítila potřebu si něco koupit, abych jí udělala radost a uctila památku místa a města. Kromě toho, ten film, je opravdový historický materiál.

Naše další kroky směřovaly k Bohušovické vlečce. Sem od června 1943 přijížděly transporty, jejichž osazenstvo se již nemuselo pěšky a na očích civilistům táhnout nějaké 4 kilometry až z nádraží v Bohušovicích do Terezína, ale přijely přímo do centra dění. Právě odtud byly také vypravovány transporty na Východ. Prodloužení kolejí samozřejmě postavili vězni, jejichž památce je dnes v nedaleké zdi terezínské pevnosti vyražena pietní deska informující o jejich úsilí. Vstoupila jsem do kolejiště, šla, co noha nohu mine a myslela na to, že tyto zdi z červených cihel byly tím prvním, co viděli nešťastníci sem přijíždějící a tím posledním, co viděli vězni odjíždějící plni strachu a nejistoty na tajemný Východ zahalený mlžným oparem zlověstnosti. Hned vedle vlečky se nachází kolumbárium, kde byly skladovány urny s popelem terezínských obětí, a naproti němu dvě obřadní síně – židovská a křesťanská – ta pro ty, jež byli podle nacistů židovské rasy, ale nepraktikovali judaismus, nýbrž byli katolíky. Vedle síní zeje tmavá díra odhalující vstup do ústřední márnice ghetta – vidíme malinké rakvičky, pohřební vůz a procházíme dlouhou spoře osvětlenou tmavou chodbou ústící do dvorku mezi kolumbáriem a márnici. Nitro mi stahuje úzkost a znemožňuje se volně nadechnout. Píchá mne v pravém tříslu. Snad nebudu mít potíže se slepým střevem, napadne mně, protože si uvědomím, že mi je navíc podivně nevoľno.

Z místa kolumbária, márnice a Bohušovické vlečky přecházíme na židovský hřbitov, kde je i krematorium. To je ale zamčené, protože je sobota a zrovna sobota je jediný den v týdnu, kdy má zavřeno. Takže krematorium je tím jediným z celého terezínského ghetta, co jsme během těch dvou dní, které jsme zde strávili, neviděli. Od židovského hřbitova přecházíme ke hřbitovu křesťanskému a potom ke hřbitovu s pomníky věnovanými sovětským vojákům – jeden těm padlým za první světové války, druhý těm, jež padli během druhé světové války. Peroucí se pocity ve mně vytváří dilema. Sovětští vojáci bezesporu byli hrdinové, kteří pomohli spojencům zbavit svět nacismu. Jenže hrůzovláda komunismu, která posléze ovládla naše končiny, vrhá na jejich činy temný stín.

V souvislosti s tím se mi vybavují slova Winstona Churchilla: „Vyrvali jsme část Evropy ze spárů Hitlera, abychom ji nechali spadnout do spárů bolševismu, což je nacismus obrácený naruby.“

Od hřbitova se vracíme k vlečce a míjíme Žlutý domek, kam přicházeli vězni z transportů. V domě dříve sloužícímu potřebám města, probíhalo „třídění“. Je zde expozice věnovaná transportům. Paní, která má domek ve správě, je mile upovídána – je vidět, že touží s někým promluvit a vypráví nám vtipy. K atmosféře místa se to ale nehodí a my se nemůžeme úplně smát, i když jí chceme vyjádřit pochopení. Všimne si toho, respektuje a vrací se za pult. My po chvíli pokračujeme dál. Zhlédneme půdní ubikaci a modlitebnu pod ní. Jedná se o památky odhalené v téměř původním stavu a rekonstruované pro zachování jen před pár lety. Vchod je velmi nenápadný, běžné dveře do běžného domu. Když však zazvoníme, otevře nám korpulentní pán v letech a pouští nás do jednoho z typických vnitřních dvorků mezi domy. Vystoupáme po nízkých schůdkách na terásku a odtud vcházíme do půdního bytečku pro 5 lidí. Je tu malá ložnička, kuchyňka, jídelnička. Takové bytečky poskytovaly vězňům oproti hromadným bytům relativní soukromí a na tu hrůzu by se dalo říct, že to tu působí i docela útulně – nejčastěji v takových mansardách (půdní ubikace) bydleli dělníci, kteří pracovali v továrně pod ubikací. Na stolicích fotky, brýle, rozečtené knihy – podobně jako v rekonstruované ženské ubikaci v Muzeu ghetta. Děsivé, jak inteligentní lidé byli perzekuováni jen kvůli původu a rase. Fotografie a drobnosti, jako rozečtená kniha, pohozené brýle, rozpletený svetr, přibližují individualitu každého, a to všechno dohromady působí tak křehce a vzbuzuje takovou lítost a zároveň obdiv, že se i přesto všechno snažili žít „normálně“, tak, jak byli zvyklí.

Poslední zastávkou před návštěvou Malé pevnosti je Park Terezínských dětí vybudovaný na počest dětem a všem obětem holocaustu. Z pamětní desky na mne hledí známé hnědé oči. Hnědé oči Terezína. Vidím v nich holčičku, která mne v noci navštívila. Ve snu? U toho si uvědomím, jak mne stále bolí v třísele. Usadíme se na lavičku a pozorujeme pietní sochu ženy zkroutené v neuvěřitelné krkolomné rotaci. Symbol života, který se přizpůsobí všemu a roste dál odhodlaně

dál navzdory příkořím a křivdám? Posváčíme, zastavíme se na kávu v nedaleké kavárně (snad jediný ucházející podnik v celém Terezíně) a pokračujeme do Malé pevnosti, kterou jsem před lety, před maturitou, navštívila s rodiči. Malá pevnost sloužila jako policejní sídlo SS a byli zde internováni političtí vězni. Nacházelo se zde však rovněž mnoho vězňů židovských a s těmi bylo zacházeno snad nejhůře ze všech. Jsou tu rekonstruované kanceláře SS s dobovým nábytkem, takže jsem ty nabubřelé panáky v načančaných uniformách a lakovaných holínkách úplně viděla...

VI.

Po příjemně náročných dvou dnech nasedáme do auta a vydáváme se vstříc domovu. Cestou přemýšlím. Celkový dojem z Terezínského ghetta? Vybydlené město po válce. Domy oprýskané, neudržované. Na ulicích nejsou vidět lidé, a když se někdo objeví, je to nějaká podivná existence v tepláčkách nebo starý pán na malém traktúrku. Jako kdyby se zde zastavil čas. Všechno je neudržované, veliké, rozlehlé, na hradbách a ve valech se pasou zvířata. Ta zvláštní zanedbanost ale způsobuje, že všechno vypadá autenticky a v kombinaci s rekonstruovanou mansardou a ženskou ubikací v Muzeu ghetta si člověk dokáže představit, jak to tu asi mohlo vypadat. Vybavují se mi Lustigovy povídky. Muselo to být hrozné – ve všech domech kolem se tísnili na minimálním prostoru lidé, s nimiž se jako s lidmi nezacházelo, a měli kolem sebe jen 1,6 – 3 metru čtverečních prostoru (více poté, co ghetto Němci „pročistili“ a poslali pár transportů na Východ). A my v jednom z těch domů spali... Vybavím si noční zážitek. Hnědé oči, šepot, průvan. Malá holčička v tmavém kabátku se žlutou Davidovou hvězdou. Ta zvláštní sounáležitost, něha, klid, který na mne z toho všeho dýchal. Manžel tulící se ke mně a dávající mi pocítit spojení neviditelným poutem vzájemné lásky. A ty hnědé oči hledící mnohem hloub, než oči běžně dohlédnou (a kam běžně dohlédnou?), do samého mého nitra a potom hledící z něj...

Jízda v autě mi nedělá dobře a už se těším, až budeme doma. Cestou zastavíme na benzinové pumpě a manžel mi koupí vychlazenou kolu, která mi na kinetózu většinou zabírá. Jenže tentokrát ne. Bolest břicha nepolevuje a já se snad bojím, že si budu muset odskočit a zjistit, co se děje. Buď se o mě pokouší střevní chřipka, nebo se o slovo hlásí cyklus. A vtom mi to dojde. To všechno dohromady. Cyklus se měl o slovo hlásit již před pár týdny. Jenže po vysazení antikoncepce nechodí pravidelně, takže jsem drobnému zpoždění, které zřejmě nebylo až tak drobné, nevěnovala pozornost. Nemohu se dočkat, až budu doma a potvrdím správnost své domněnky. Jenže mám dojem, že nic potvrzovat nemusím. Vím to. Vidím hnědé oči a mám jasno.

Po příjezdu domů směřuji mé první kroky do koupelny, kde vytahuji z šuplíku těhotenský test, který mi tu zbyl z minulého testování. Přecházím na toaletu

a nereaguji na mužovy tázavé pohledy. Nejprve se musím ujistit. Což se následně stane. Nitro mi zalije hřejivé teplo. Jako by najednou všechno dávalo nový, jiný smysl. Lítost, vděk, naděje, síla, světlo, něha, touha obejmout, sounáležitost, a to zvláštní popichování v pravém tříse. Radost z toho, že život pokračuje a roste, že nám dává možnost bojovat, nezapomenout a věřit. Vycházím z toalety s testem v ruce. Manžel jej spatří a chvíli jen stojí, mlčky hledí. Potom se usměje a pod pravým okem se mu objeví ta známá laskavá vráska, kterou tak miluji. Kývne a já kývnutí oplatím. Vrhne se ke mně a tiskne mne k sobě ve vřelém obětí. A já vím, že jsme sami a zároveň nejsme. Jsem si jistá, že se nám narodí holčička, která bude mít velké hnědé oči... A ty její oči naplníme s manželem během života štěstím.

VĚRA KOPECKÁ

✱

už půlnoc
klečí pod okny
a chladem zívá
měsíc hvězdy zve
na rande
studené stříbrné
tráva se orosila
čas ticha neslyšitelně
zpívá

✱

klaním se
bílým laním
zatoulaným
z temných strání
straním
dnům v rozběhu
a slovům nehledaným

✱

jenom hrátky
mezi vrátky
a život
je tak vratký
a tak krátký

✱

stěží
z věží střeží
tiché kroky
dlouhé roky
jak čas běží
po nábřeží

✱

popletená
polepená
polapená
hrají
zrají
v ráji
slova němá

✱

nedopouštěj
kolem sebe pouště
bez lásky bez lidí
je napůl mrtvý
kdo nedává
ale závidí

ze sbírky Slovní hříšky, sloní hříčky

POHÁDKA ŠKOLNÍHO ARBORETA

BOŽENA TYMICOVÁ

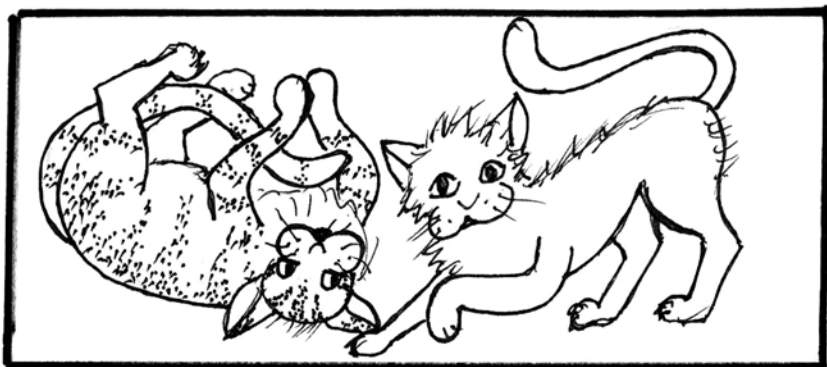
Jsem vodník Fontána. Jméno jsem dostal podle mého bydliště, které se nachází ve staré fontáně na školním dvorku. Moje fontána je umístěna na zdi, která původně patřila městské radnici. To tady škola ještě nestála.

Ani fontána ne, ta byla postavena až mnohem později. Radnice sousedila s hospodou, které se říkalo „Maglaj“, prý podle rvaček, které zde občas propukaly. Později, když bylo v městečku dost dětí a stará škola nestačila, rozhodli radní, že se hospoda zbourá a na uvolněném místě se k radnici přistaví škola. A tak také vznikl dvorek obehnaný vysokými budovami. Na ty časy se ale již nikdo nepamatuje, ty zmizely v dávném propadlišti dějin a zmiňuje se o nich již pouze kronika.

Za ten dlouhý čas se jistě podoba dvorku měnila. Já se však pamatuji, jak vypadal, když tady bydlel školník se svojí rodinou. Uprostřed byl trávník a vysoký smrk – nebo borovice? To je jedno. Ale byly tam ještě kočky! Z těch jsem měl opravdu hrůzu. A když se jim ještě narodila koťata, nevystrčil jsem často celé dny ani nos z mé fontány! Jistě si umíte představit, jak jsem byl pak celý rozlámaný! Nechci na to ani vzpomínat! Když se školníkovi odstěhovali, stal se dvůr na čas skladištěm různého stavebního materiálu. Bylo to období velkých oprav.

Někdy se mi zdají takové zvláštní sny – já jim říkám „prorocké“, protože to co se mi zdá, se za čas opravdu splní. A tak se mi jednou ve snu zjevila krásná paní, která se mi představila jako „Královna Příroda“. Sdělila mi, že se můj domov brzy změní v zahradu, kterou osídlí bytosti utkané z jemných vůní květů a přinesou mi radost a štěstí. Brzy na to přišli lidé, kteří toto zanedbané místo skutečně proměnili v zahradu, která dostala jméno „Školní arboretum“. (V překladu to znamená botanická zahrada k pokusnému pěstování dřevin).

A to je stručná historie této zahrádky uprostřed vysokých budov. A já spolu s vámi budu očekávat, jak se celá situace bude nadále vyvíjet.

ARBORETUM SE OSÍDLUJE

Dlouho se nic nedělo. Až jsem si říkal, že to všechno byl jenom takový obyčejný sen. Ale zase ta zahrada! Se svými pochybnostmi jsem se svěřil mému kamarádovi vodníkovi Pěnovi, z kašny na náměstí před hudební školou. On má vlastně teď, co se stará o kašnu na Trčkově náměstí, dvě jména: Pěna a Trčka. Pěna se mi ale líbí víc. Dnes mu takhle říká už jen jeho maminka a já.

My vodníci se buď kamarádíme, nebo mezi sebou bojujeme, když jde o uhájení vodního království. Ale Pěna je můj dlouholetý kamarád. Někdy spolu sedíme na okraji jeho kašny a povídáme si o všem možném i nemožném.

Pěna mi radí, že mám být trpělivý, protože všechno má svůj čas. Tak já mu věřím a trpělivě čekám a čekám... Ach jo!

Přišlo jaro a s ním i taková podivná doba. Celá škola ztichla, nikde ani žáčka, i když ještě nebyly prázdniny. Pěna povídal, že v celém městě je jak po vymření. Lidi jsou doma a nikdo skoro nevychází ven. Byli jsme z toho celí zmatení a tak nějak podivně smutní. I když svítilo slunce, mrazilo nás po celém těle a svíral se nám žaludek. Lidi tomu říkají strach. Brrr!

A tak jsem seděl na okraji mé fontány a rozjímal nad tou podivnou dobou, když tu pojednou... Zadíval jsem se do jednoho místa v zahrádce a zdálo se mi, jako bych mezi keřičky zahlédl blankytně modrý plamínek. Co to je? Snad nehoří! Ale plamínek se za chvíli proměnil v obláček, který nabýval podobu jakési malé postavičky... A o kus dál to samé! Z obláčku se vyklubali dva malí kluci – skřítkové. Zamával jsem na ně, ale neviděli mne. Tak jsem na ně hvízdnul – a oni zmizeli v keřičku. Zmocnila se mne taková radost, že jsem se o ni musel podělit s svým kamarádem vodníkem Pěnou.

SEZNAMUJEME SE

Vrátil jsem se a usadil se na okraji mé fontány. Čekal jsem na další skřítky, ale už se nic nedělo. Zklamaně jsem si povzdychnul: „Jenom dva kluci a ještě se přede mnou schovávají. A kde vůbec jsou?“

Seskočil jsem dolů a šel ke keřičku, kde oba zmizeli. Sedl jsem si na trávník a potichu na ně zavolal. Ale nic! Chvíli jsem čekal – až jsem usnul. A když jsem se probudil, nevěřil jsem svým očím! Nade mnou stáli dva mrňaví kluci a úplně z blízka si mne zvědavě prohlíželi.

Usmál jsem se – a oni taky.

Pomaloučku jsem se posadil – a oni poodešli dál.

Znovu jsem se usmál a pokynul jim, aby šli ke mně. Přišli a sedli si do trávy.

„Dobrý den,“ pozdravil jsem je.

A pak jsem ještě radostně zvolal: „Tak vás tady, kluci, vítám!“

Jenomže kluci prchli do keře! Asi se polekali mého silného hlasu.

Když jsem to všechno vyprávěl kamarádovi Pěnovi, řekl mi na to: „Budeš muset s nimi mít trpělivost. Jsou ještě plaší, neznají to tady, musíš na ně jemně a opatrně jako máma. Musíš je naučit mluvit... a tak všechno, co učí mámy svoje děti. Budeš pro ně takový „máma-táta.“

„Máma-táta! To se ti povedlo!“

Smál jsem se tak, až jsem spadl po zádech do kašny. Pěna skočil za mnou a dali jsme si závody v plavání na znak. Vyhrál Pěna, jako vždycky. Ale já mu to přeji, nezávídím mu ta vítězství. Závist je špatná a já nechci být špatný.

ACH, TA VÝCHOVA!

Usoudil jsem, že má kamarád pravdu. Ti mrňaví kluci budou jako moje děti. Jenom doufám, že tu mateřsko-otcovskou výchovu zvládnu. Já jsem totiž ještě nikdy nikoho nevychoval!

Když jsem se večer uložil k spánku, přemýšlel jsem, jak mám s tou výchovou začít. Ale žádná kloudná myšlenka mne ne a ne napadnout. Ze zoufalství jsem zvolal: „Matičko, přírodo, co mám dělat? Vždyť já nejsem žádná máma a ani nevím, jak se to dělá!“

A v tom, jako bych se ocitl mimo tento svět, stál jsem před Královnou Přírodou, která mne onehdy ve snu navštívila. Padl jsem na kolena a prosil za odpuštění, že jsem ji nazval matkou a ne královnou a že jsem ji asi vyrušil. Ale královna se na mne vůbec nezlobila, ba naopak ji to potěšilo. A mám jí tak i nadále oslovovat. Ona je tady vždy pro mne i pro všechny, kteří potřebují její radu nebo pomoc. A ještě mi řekla, že si mám věřit a neztrácet odvalu. Pak mi prozradila, co v arboretu roste. Z toho mám pro oba skřítky vybrat jména. A mám je rychle učít, protože přijdou další a ti dva mi budou pomáhat.

Jak jsem se vrátil zpět do našeho světa nevím. Probudil jsem se až ráno, do krásného slunečného dne.

UČENÍ – MUČENÍ!

Rozhodl jsem se, že s učením začneme hned. Tak nejdříve ta jména. Nevím proč, ale do paměti se mi vryla dvě – Orlíček a Skalník.

Orlíček a Skalníček – to bude ono, tak se budou jmenovat moji kluci!

Došel jsem ke keříku, kam se ti dva včera schovali a začal jsem na ně volat. Nikdo ale nevylézal. Naštvaně jsem se otočil, že se vrátím – a oni stáli za mnou! Když jsem ale chtěl popojít k nim, couvali přede mnou. Tak jsem si sedl do trávy a pusou roztáhl do širokého úsměvu od ucha k uchu. To zabralo. A pak jsem se jim snažil vysvětlit, že já jsem táta. Chyťte mne napadlo, že musíme začít krátkými slovy!

Ukázal jsem na sebe a řekl: „táta“. Ale oni nic, ani nehnuli brvou.

Ať jsem se snažil, jak jsem chtěl, ukazoval na sebe a na ně, otvíral pusou a kulil oči, jen na mne udiveně mrkali svými nádherně velkýma očima. Pro pět ran do klobouku, to jsou tak hloupí? Se svým učením jsem byl v koncích.

Když se mi něco nedaří, tak si vždycky začnu zpívat. Vstal jsem tedy a s písničkou „Šel zahradník do zahrady“ jsem pochodoval ke své fontáně.

A světe div se, oni začali pochovat se mnou! Pokračoval jsem tedy dál – ona ta písnička se dá i předvádět. A oni dělali všechno po mně! Samou radostí jsme pak dělali kotrmele, váleli sudy, poskakovali a vydávali různé skřeky.

„Ledy byly prolomeny“, jak říkáme my vodníci. Začali jsme si rozumět. A já jsem brzy zjistil, že jsou nesmírně chytří, a že já se mám co učit od nich.

SLAVNÝ DEN

Když osířela škola a nikde se neukázal ani jeden žáček, bylo mi tady moc smutno. Ale s Orlíčkem a Skalníčkem to bylo jiné. Kluci celý den upravovali keřům větvičky, sledovali nové rostlinky, jestli správně zakořeňují a radili mi, které mám zalít. Namítl jsem, že vezmu konev a zaliji spravedlivě všechny.

Ale to prý ne! Každá rostlinka to má jinak. Jedna chce více vody, druhá málo, některá chce zalévat večer, jiná ráno. To jsou ale potvůrky vybíravé, aby se v tom pak jeden vyznal. Kluci se vyznají, ti si rozumí s přírodou. A já se to prý taky naučím, když budu trpělivý. – Zase trpělivý!

Po práci jsme pak všichni tři sedávali na okraji mé fontány a já jsem klukům vyprávěl různé školní příhody, když ještě byla škola plná žáků.

Jednoho dne mi kluci řekli, že nebudeme pracovat, ale čekat. Vytušil jsem, že to asi bude velmi důležitá záležitost. Seděli jsme na okraji fontány a čekali.

Všimli jste si, že již neříkám mojí fontány? Nejsem sobecký. Fontána je tady pro každého, kdo si v ní chce odpočinout!

A pak to začalo – na různých místech vyskakovaly plamínky, některé modré, jiné růžové. Kluci mne usadili doprostřed trávníku. Běhali od jednoho plamínku ke druhému a když se pak z obláček začali klubat malí skřítkové, vodili je ke mně: „Tady je Kosatec!“ ... „A tady Levandule!“

Následovala Plamenka, dvojčata Vřes a Vřesovec, Azalka, Magnolie, Modřínek. Čtyři kluci a čtyři holky, to je dohromady osm. Připadal jsem si jako kvočna s kuřaty.

Kluci celí udýchaní si přišli sednout k nám. „To je asi všechno. Kolik nás je?“

„Osm. A když připočítám ještě vás dva, tak deset. Kdyby byl ještě jeden, mohla by z vás být fotbalová jedenáctka. To bych vás pak naučil hrát kopanou.“

STARÁME SE O MALÉ

První týden jsme se o malé starali opravdu jak o kuřátka. Ale prckové se učili rychle. Největší zásluhu na tom ovšem měli Orlíček a Skalníček. Ušetřili mi spoustu práce. Jsou to prima kluci.

Malí se měli k světu. Vypadalo to, že budou šikovní, jenom se mi nezdála Plamenka. Měl jsem takové tušení, že s ní asi budou starosti. A Modřínek byl stále maličký. Aby nebyl nemocný! Ale třeba to bude všechno jinak, to se teprve uvidí.

Nechal jsem kluky s našimi „kuřaty“ a zaskočil si za Pěnou. Už jsme se dlouho neviděli.

Pěna mne radostně přivítal: „Tak co, už se to vylíhlo?“

„Je jich osm. Musíš je vidět, jsou úžasně roztomilí!“

Běželi jsme jako o závod a já jsem k vratům doběhl první. To ta radost mi dodala sílu! Byl jsem na sebe hrdý.

Na trávníčku se batolila naše mrňata. Postřehl jsem, že za ten týden pěkně povyrosla.

„To by chtělo pro kluky pořádné kalhoty,“ řekl Pěna. „Zeptám se Rusalky ze mlýna, jestli by jim neušila nějaké gatě. A pro holčičky, aby jim to nebylo líto, ušijeme pěkné zástěrky.“

Za týden Pěna přinesl čtyřery kalhoty. Kosatcovi a dvojčatům Vřesovi a Vřesovcovi padly jako ulité. Jenom Modřínek do nich zapadl až po uši a samou lítostí se pak rozplakal.

„Nebreč,“ konejšil ho Pěna, „ušijeme ti menší. Zatím si tyhle nech, nové přinesu, až přijdu ze zástěrkami. A ještě si změřím Orlíčka a Skalníčka, ti dostanou kalhoty pro pořádné mužské. Vždyť už hnedle dorostli svého tátu vodníka!“

STAROSTI

Druhý den bylo u nás veselo. Kluci se oblékli do nových kalhot a soutěžili, kdo v nich umí nejlépe chodit. Byla to legrace! Levandule, Azalka a Magnolie se smály na celé kolo. Jen Modřínek byl celý posmutnělý.

„Nermuť se,“ chlácholil jsem ho, „brzy dostaneš svoje kalhoty a budeš taky dělat takovou legraci, jako tvoji kamarádi. Musíš být trpělivý.“

„Já nejsem smutný, že nemám moje malé kalhoty, ale já nemám ani ty velké!“

„Jak to? A kde jsou?“

„Nevím. Večer jsem se s nimi přikryl a ráno byly pryč.“

„Najdeme je, neboj se.“

A tak jsme začali hledat, ale marně. Pak si někdo všiml, že mezi námi není Plamenka. Že by sebrala kalhoty a někam se s nimi schovala?

A tak jsme pro změnu hledali Plamenku. Ale nenašli jsme ani ji.

Objevila se až před polednem. Nakrucovala se v kalhotách a pošilhávala po ostatních. Mezi námi to vzbudilo velký údiv a nevoli. Jak si to mohla dovolit? Kdyby Modřínka požádala, určitě by jí ty kalhoty dal, jemu přece k ničemu nejsou!

Místo vysvětlení se jen ušklíbla: „Heč, nenašli jste mě!“

„A kde jsi byla?“

„Nepovím!“

Kosatec se zamračil: „To je pěkně protivná holka!“

„Máš pravdu,“ přidala se Levandule, „Nebudeme s ní kamarádit.“

Plamenka uraženě pohodila hlavou: „Mně to nevádí! Já s nikým kamarádit nemusím!“ A pak zmizela ve vřesovišti.

Když jsem to vyprávěl Pěnovi, jen kroutil hlavou.

„Řekni mi, proč je tak nepříjemná, když jí nikdo neubližuje?“

„Jo, jo, je to zvláštní,“ pokyvoval hlavou Pěna.

„A ještě porad, jak mám vysvětlit ostatním, aby jí neopláceli „stejnou mincí“? Víš, moc si přeji, aby v naší zahradě vládl klid a pohoda. A určitě si to přeji i ostatní.“

Pěna se zamyslel a pak řekl: „Já si myslím, že nás všechny příroda vychovává. Podívej se třeba na letošní jaro, jak se střídají horka a mrazy, které ničí květy ovocných stromů! Nebude ovoce. A víš proč?“

Začal jsem chápat, kam Pěna míří. Vzpomněl jsem si, jak se paní uklízečka zlobila, když vynášela odpadkové koše s nakousanými jablky a nedojedenými svačinami! A ve školní jídelně, to je prý hrůza! Zmlsané děti odnášejí celé obědy, protože jim nechutnají! Kolik jídla přijde na zmar!

„Máš pravdu, Pěno, když si lidi neváží darů přírody, tak jim je příroda vezme. A platí to pro všechny tvory tady na Zemi.“

„Přesně tak“ souhlasil Pěna. „A platí to i v případě špatného chování k přírodě i k sobě navzájem. Příroda k nám promlouvá formou nepříjemných, někdy i tvrdých situací. A bude to trvat tak dlouho, dokud to všichni nepochopí, nezmoudří a nezmění se. A také se možná máme učit neoplácet zlo zlem.“

„To máš, Pěno, asi pravdu. V tom případě už vím, jak na naši Plamenku. Budeme s ní jednat jako s mrnětem, které zlobí, protože ještě nemá rozum.“

A já jí budu trpělivě vysvětlovat, jak by to mělo být správně.“

ZLÁ NOVINA

Dny ubíhaly v plné práci v naší zahradě. Chtěli jsme, aby byla co nejkrásnější, až se děti vrátí do školy. A také Pěna přinesl zbývající kalhoty a taky zástěrky pro děvčata. Jak se ale dalo očekávat, neobešlo se to bez trucování tvrdohlavé Plamenky. Prohlásila, že žádnou zástěru nechce, a že bude chodit v kalhotách jako kluk. Tak jsme ji nepřemlouvali. Ať si chodí v čem se cítí nejlíp!

Byli jsme zvědaví, kdy už školákům skončí neplánované prázdniny. Ale všechno dopadlo jinak, než jsme doufali. Kvečeru přišel Pěna se zlou novinou: „Na lidi na celé Zemi dolehla zlá nemoc. Ta se mezi nimi rychle šíří a je tak nebezpečná, že mnoho lidí už na ni zemřelo. A není zatím proti ní žádný lék.“

Všem nám zatrnulo u srdce. To je varování přírody! Musíme lidem ale nějak pomoci! Známe byliny a budeme hledat lék, který lidem pomůže a nám vrátí naše školáčky do školy!

Požádal jsem o pomoc Královnu Přírodu. Přišla ke mně opět ve snu a dodnes si pamatuji její slova: „Lidé se bezhlavě ženou za penězi a za bohatstvím a nekoukají, jestli při tom ničí přírodu nebo si navzájem ubližují. Proto je musím zastavit, aby se zamysleli nad svým počínáním. Vy skřítkové, jste přišli na tento svět, abyste lidem pomáhali. Vaše srdéčka jsou plná lásky, proto najdete lék, který lidem pomůže. Budete ale muset vyjít ven ze své zahrady.“

Přiznám se, že jsem čekal víc – třeba radu, které byliny máme použít.

Je to velká hádanka, ale výzva pro nás pro všechny.

Ukázka z pohádky, kterou vypráví vodník Fontána.

- Ráda by stála výtvarníkům modelem – ale aby to stálo za to, tak ležícím
- Komu žena nasadí parohy, musí ho upozornit na nutnou výměnu občanského průkazu
- Dělá-li žena drahoty, co na to dohled cenového úřadu?

AFORISMY JIŘÍHO FALTUSE

**BÁSNĚ ČLENŮ SVČS V ANTOLOGII STROMY
PRŮVODCI NAŠICH CEST VYDANÉ V RÁMCI
21. DNŮ POEZIE V BROUMOVĚ**

Jana Wienerová

ZATÍM

**Jinak to říct nedovedu:
Tělo zatavené v ledu
Pod ním svazek proudů
ztichlý**

Až se v jaru znovu zpění
sáhne vzhůru po spojení
země s nebem plným hvězd
Zatím musí ten mráz snést

Jana Bednářová

JASANOVÁ NYMFA

Ze země
s vodou vzlíná
jasanová nymfa.

Sukýnku roztáčí,
světlem se zalyká,
strom nebo žena?

Jako by vstala
a s větrem zvedla zelenavé
paže,
kde potkávají se
na třepetavých křídlech
ptáků
země a nebe,
kde duše
se rozpomněla
na dotyk jejího těla.

Libuše Matysíková

PLESÁNÍ LESA

Tohle miluji na podzimu
nádherná barevnost
tuší zimu

Tohle miluji na lese
polom kůrovec
však vzchopí se

Úžasná zbarvení
nikde je nenajdeš
to plesá les

Milan Sochora

Odešel list ze stromu
a spadl tiše k zemi.
A lidé dál vzpomínají,
takže nejsou němí.

A jako host antalogie

Vladimír Petrovič

SOLITÉR NA HORIZONTE

Matka zem má do bledohneda vyprahnuté ústa
po tom čo nakrmila všechny svoje deti
sa blahodárne schyluje k dotyku dvoch sfér

Len ten zelený a štíhly solitér na obzore
neakceptuje priamosť horizontu dotyku
prosiac oblohu o prepotrebnú vlahu

PUBLICISTIKA

NÁŠ MEZIČAS

Žijeme v době velkého děkování. Nerada dělám to, co již tisíckrát učinili mnozí přede mnou a nepochybuji o tom, že lépe. Děkujeme lékařům a zdravotním sestřám, záchranářům a všem záchraným složkám, ženám, které šily roušky a všem dobrovolníkům, kteří přikládali a přikládají ruku k dílu, našim zastupitelům, kteří se o nás v těžké době tak skvěle dokázali postarat, děkujeme vládě (té také trochu nadáváme, ale to už je v téhle zemi folklór). Já se na oněch upřímně míněných holých větvích díky ráda podílím, protože život a zdraví je pro každého z nás bezesporu hodnotou prioritní, ale... Napadá mě: Karel Marx chtěl změnit svět. Arthur Rimbaud toužil změnit život, stejně jako spousta dalších filozofů, politiků, spisovatelů, nejrůznějších myslitelů atd., ovšem situace, do které se zcela neočekávaně dostala naše současnost, mění, byť možná jen v určitém časovém horizontu, člověka. Bezbréhé a bezohledné spotřební užívání života, nevraživost, závist, všelijaké ty zbytečné „bouře ve sklenici vody“, jakoby tohle všechno náhle

ustupovalo dávno zapomenuté morální naléhavosti, empatii, pocitu sounáležitosti a vzájemné vstřícnosti: Nejsem tu jen já, ale jsou tu i ti druzí.

Obraz světa z první třetiny roku 2020 ve třetí třetině roku už není tak bezstarostný, impresionisticky světlý a ligotavý, ale začínají se v něm objevovat mnohými dávno zapomenuté pevné tvary skutečných hodnot. Jiskření a střety pro hlouposti ustávají, zázraky vzájemného pochopení se dějí. Z pozadí obrazu lidského bytí vystupuje do popředí váha obyčejného života, jehož křehkost a pomíjivost náhle každý chápe.

My, odchovanci zázraků civilizace, jako bychom zapomněli, že příroda je mocná. Zvykli jsme si na katastrofy typu povodní, požárů, zemětřesení, větrných smrští, na pády letadel i havárie v nejrůznějším provedení. Zvykli jsme si na strašáka rakoviny, na migraci, zvykli jsme si dokonce i na atentáty a neustálé zprávy o válkách. Jsme ovšem nepříjemně překvapeni skutečností, že naše špičková medicína je ze dne na den zaskočena maličkým neznámým virem a za jedinou možnost dokonalé obrany proti němu považuje izolaci, stejně jako tomu bylo v dobách cholery či moru. Ve druhé polovině 20. století (1956, 1968) se sice objevily také rozsáhlé pandemie, ale nevyvolaly tak obrovskou celosvětovou mobilizaci jako covid 19. Připadá mi, že sám personifikovaný Život měl náhle plné zuby naší bezstarostné požívačnosti a postavil nás do neočekávané situace, která nutí lidi hledat novou cestu do budoucnosti. Cestu k jinému druhu svobody, než jakou nám nabízí naše sporná demokracie. Cestu ke svobodě nezatížené minulostí: Tedy ani dědictvím komunismu, ani dědictvím kapitalismu. Do svobody, která nám nařídí soustředit se na hodnoty absolutní, abstraktně historické – které si lidstvo přes veškeré snahy osvícených dosud nedokázalo osvojit.

Náš úpadkový způsob života naplněný neskromností, bezbřehým spotřebováváním a devastováním vlastního životního prostředí, se totiž nachází pouhý krůček od apokalypsy a my jsme náhle připomínkou vlastní smrtelnosti od maličkého zlomyslného viru nuceni pohlédnout na odvrácenou tvář naší blyštivé reality, na příslovečnou druhou stranu mince. Memento mori je totiž víc než palčivé. Člověk si nerad musí přiznat, že dveře ke šťastné budoucnosti, do kterých tak bezostyšně kopal, se otvírají na druhou stranu...

A tak jsme bez varování nejspíš nedobrovolnými svědky zániku jednoho světa a zrodu ještě nedefinovaného světa nového, který před nás staví nezbytnost proměny hodnot i morálky. Můžeme tedy optimisticky doufat, že svět proškolený maličkým virem se zlepší? Že dojde k přehodnocení významu majetku, moci a slávy, přehodnocení politiky globalizmu atd., atd.? Ovšem můžeme si dovolit být optimisty, když historie dokládá tolik příkladů o lidské nepoučitelnosti?

A tak mě napadá, že bychom už kvůli budoucnosti měli občas zapojit mozek a začít logicky a kriticky myslet na vlastní hlavu. Že bychom se neměli bát uvážlivě a bez emocí poukázat na to, co z člověka myslícího dělá manipulovatelnou bytost

nemyslí. A je lhotejné, jestli jde o tupé přijímání módních ideologií, různých fanatických vír („neonáckové“, „sluníčkáři“, „vítací“, „chvilkaři“, „genderovci“, „klimaalarmisté“, ženské hnutí „me too“ aj.), anebo jestli jde o bezmyšlenkovitou víru v naše média (případně některé politiky) nebo konečně jestli jde o přehodnocení našich vlastních omylů, vypěstovaných a vštípených nám výchovou předchozí generace.

Aby člověk mohl porozumět „světaběhu“ a mohl tak vést smysluplný dialog s vlastním životem i společností, měla by pro něj být klíčovým slovem „otázka“. Jen otázka totiž nutí k přemýšlení. Hotová odpověď, kterou nám dají média či nejrůznější politická uskupení, je určena k tomu, abychom ji přijali, nikoli abychom nad ní přemýšleli. A při tom jedině myšlením lze zkvalitnit a zmnožit úhly i způsoby pohledu na náš současný svět – ten čas nezadržitelně prchající od minulého k budoucímu.

A tak přemýšlím nad tím, že všechno špatné je k něčemu dobré – a jestli bychom tedy přes veškeré útrapy, které nám maličký virus způsobuje, mu neměli i trochu poděkovat. Možná svou intervencí konečně donutí lidi přemýšlet nad skutečnými hodnotami života, aby ten náš MEZIČAS, který tu mezi minulostí a budoucností trávíme, měl obecně pozitivní lidský smysl.

Marcella Marboe

VŠECHNO NEJLEPŠÍ

(František Uher k šedesátce Kruhu)

Je zvykem vzpomínat různých výročí. Osobních, společenských, historických. Ta často dostávají na frak, když větrná korouhvička ukáže odlišným směrem. Paradoxně oslavujeme narozeniny, ačkoli k nim novorozenci přišli jako slepi k houslím. Ale proč ne, přínosných a příjemných okamžiků není v životě tolik, abychom je mohli přehlížet. Bulletin Kruh slaví narozeniny, zásluha patří jeho tvůrcům a přispěvatelům. K šedesátce dospěl bez větší pozornosti. Po mnoho roků vydávaný čtvrtletník seznamuje čtenáře s literární i výtvarnou tvorbou členů Střediska i začínajících autorů. Šedesátka (tacto: 60) mne na obálce letošního letního čísla skoro zaskočila. Na stránkách Kruhu se vystřídaly desítky jmen. Možná je to skromný odhad. Při přesně nevymezeném prostoru, v němž členové Střediska žijí, představuje Kruh alespoň papírové pojítko, když osobní kontakty jsou z mnoha příčin téměř vzácností.

Po nesmělém přeloučském začátku, dětským krůčkům je také vlastní nejistota – chopil se redigování Kruhu Milan Dušek. Zatímco představitelé Střediska sháněli finanční prostředky, a budme spravedliví, jednalo se převážně o představitelky, věnoval přípravě jednotlivých čísel ohromné množství času. Navíc byl zároveň distributorem a kolportérem. Za dlouholeté úsilí zasluhuje respekt

a uznání. Nelze opomenout trvalý podíl Jiřího Hrabince a Miloslava Duška. (Vzpomeňme Faltusova obálka prodává, obsah rozhoduje). Pokud jde o Kruh, jako interní tiskovina nebyl v běžném prodeji, ale v plné míře o něm platí obojí. Také nemůžeme pominout vstřícnost a preciznost nakladatelství Oftis v Ústí nad Orlicí. Vyslovit panu Kábrtovi a jeho spolupracovníkům upřímné díky je to nejmenší, co můžeme učinit.

Šedesátka byla pro starší generace vysněnou životní metou, duchodovou hranicí. Pravda, v současnosti si o ní mladší generace mohou nechat pouze vyprávět. Věřme, že Kruhu se žádná duchodová hranice netýká a týkat nebude, při absenci běžně dostupných celoplošných republikových literárních periodik nabývají regionální na významu a potřebnosti. Není moudré podceňovat budoucnost tištěného slova. Takže popřejme Kruhu mnoho dalších plodných let, přesvědčivých spisovatelů, básníků, recenzentů a výtvarníků, jakož i přátel a čtenářů. Stal se nesporně kvalitní vizitkou Střediska. Věřme, že v osvědčené cestě bude pokračovat. Jako dobrému příteli mu popřejme všechno nejlepší.

Poznámka redakce: Je třeba dodat, že autor článku skromně zapomněl na sebe, i on se jako jeden z redaktorů podílel. A s nápadem na vydávání čtvrtletníku přišla Marcella Marboe a první natukala na psacím stroji.

BYTOST JMÉNEM LÁSKA

Představujeme vám novou knihu Marty Urbanové. Tentokrát má spoluautory renomované básníky doc.MUDr. Jindřicha Tošnera, CSc. a MUDr. Bohumila Ždichynce, CSc.

V knize se prolíná svět poezie se světem prózy a to vše provázeno obrazy poetickými, mírně abstraktními jihočeského malíře Vladimíra Poříckého a ilustracemi studenta Franciho Urbana.

S poezií Jindřicha Tošnera, primáře z gynekologicko-porodnické kliniky se vám otevře svět viděný každou rodičkou v porovnání se světem lékaře. „Láska jsou jablka, co ženy mužům podávají.“ Tento jeho pohled je až překvapivě srozumitelný, od té nejprostší radosti příchodu na svět. Láska je lístek s kapkou rosy, běh v trávě, když jsme právě bosí, až výjimečně k poslední minutě, která je životu předem daná. Láska je kruh od porodu ke smrti. Sestry otvírají okna nebožtíkům, aby duše mohly odletět. Shluklí zvědavci pacienti schoulení bojí se, že někdo zapomene otevřít okna jim.

Tak s otevřenou knihou posedíte u krbu a básníkův svět vám otvírá ta nejskrýtější zákoutí lidské duše. A představy k vám přicházejí, aby vás obohatily, ukázal vám krásno kolem, aby vás zavedly až tam za práh všedního života. Aby vám

ukázaly Lago di Garda. Měsíc v úplňku, opuštěný hotel za zády, cypřiše, rezavé mřížky zahrady, lavička na konci korza bez lidí, teplý večer...

Otočíte list, dva a vstoupíte do světa Bohumila Ždichynce, primáře Ústavu pro cévní choroby mozkové u nás v Chotěboři. Láska je magická realita zasutá hluboko ve vědomí.

V průběhu života pramen se někdy ztrácí. Hluboká pravda, kterou si mnohdy ani neuvědomujeme. Jeho poezie je prokládaná prózou. Láska potřebuje pevnou zem. Oči nám maně padnou na Kočičí sen: Možná byl pozemský život stvořen jako jedna kočičí hra: jako cyklus, ve kterém silnější a zdatnější požívá slabšího a méně odolného. Zalistujeme k něčemu poetičtějšimu: Prodavač snů. Povězte mi nějaký sen, třeba takový, o který nemají kolemjdoucí zájem. Monumentální socha Josifa Stalina na Letné mne v mládí hodlala přivést do Bohnic. Když už jsem měl namále, tak ji odstřelili. Tomuto snu rozumí u nás každý. K tomu není třeba dalších slov, tak tedy ještě návrat k poezii. Dutý zvon nemá srdce, život mlčí. Rozeznává se údery přicházejícími zvenčí. Ano, o tom není pochyb. A čtete dál: Sedmou noc sněží tak, že bivakuji v chýši na zapomenuté pláni tvého srdce... A už naše představy dostávají zelenou. Každý by chtěl mít plán spřízněného srdce, u kterého by mohl bivakovat. Ale ne každý má to štěstí.

A pak poezie a próza Marty Urbanové. Její próza plyne jako voda, jelikož je to láska sama. Láska, mlha nad lukami. Nezáleží-li na ní, na čem tedy? Začteme se do Návratů k láskám. Přiznejme si, každý se vrací po letech do míst, kde prožil první citové vzplanutí. Možná někdo napsal dopis i sebral odvahu, že zavolá. A mezi tím vším záhadné kresby Vladimíra Poříckého a Franciho Urbana, které dávají prostor k přemýšlení poezii: Všichni se točíme kolem Adamova stromu, stoupáme na špičky, prodlužujeme paže. Každý z nás chce zakázané jablko. Touha stará jako lidstvo samo.

To je ve zkratce kniha tří básníků a spisovatelů, kteří vám předkládají svou první společnou knihu Bytost jménem láska.

Marta Urbanová

KONEČNĚ!

Po dlouhém jaru, kdy bylo třeba zrušit, přesunout jednu za druhou literární, hudební, výtvarnou akci, se v létě trošku a opatrně vyčásilo.

Po Noci kostelů v Husově sboru v Broumově 12. června, kde jsem představila své básně, jsem se 7. srpna zúčastnila křtu společné knihy poezie Františky Vrbenské a Vladimíra Stibora, kterou jsem vydala. Křest se uskutečnil u Vladimíra Stibora, na jeho zahradě v přítomnosti autorů a kruhu jeho přátel, v příjemné atmosféře. Zazněly verše obou autorů a v závěru jsem přečetla i své a pohovořila o své vydavatelské činnosti i Dnech poezie.

Protože se neuskutečnil festival Po stranách Moravy, přijala jsem pozvání na hudebně-literární večer Ars Poetica Neosoliensis, který pravidelně každý měsíc už deset let organizuje v Bánské Bystrici spisovatel Miroslav Kapusta, jenž byl také několikrát hostem našich setkávání a zval mě tam už delší dobu. Večer se konal 13. srpna v Cikkerově síni městské radnice a představili se v něm místní autoři Danica Hrnčiarová Šišláková a Marcel Páleš, hosté z Polska Franczyszek Nastulczyk a Krystyna Nastulczyk a z Čech jsem přijela já. V úvodu a na závěr programu přednesl své verše Miroslav Kapusta, který také celý podvečer moderoval. Program byl doplněn výstavou výtvarníka Sancho a hudebními vstupy Mateje Bartko. Vystupovala jsem se svým blokem poezie O ženách a mužích v závěru pořadu, ale přesto se mi podařilo zaujmout a po skončení prodat knížky a přijmout poděkování zejména od posluchaček za pěkný zážitek. Potěšilo mě, že jsem našla posluchače i čtenáře na Slovensku a je dobře, že česká poezie na Slovensku a slovenská v Čechách dosud nepotřebuje překladatele a doufejme, že tomu bude i nadále, i když pro mě byl překlad Válkových sonetů (do šuplíku) dobrým cvičením formy. Ze setkání jsem si přivezla novou sbírku Marcela Páleše, mladého autora, jehož verše mě velice potěšily čistotou, upřímností, mladým svěžím pohledem naplněným vírou v život i lidi, o něž bych se s Vámi ráda podělila.

Věra Kopecká

HOST KRUHU 61: MARCEL PALEŠ

Je členem Spolku slovenských spisovatelů. Vystudovaný učitel slovenského jazyka a estetické výchovy. V současnosti dramaturg Rozhlasu a televize Slovenska (RTVS), Rádio Regina Stred.

Marcel Páleš

SPEVOM UCHOVANÉ VČERAJŠKY

Stáročia votkávané slzy našich mám
História mozolov otcov
Čas umlčaný v piesni
Láska čo sa vracia domov

Spomienky odeté do krojov
Do vône slovenského chleba
Nemožno zabudnúť
Ale môžeme odpovedať

Stáročia obrobených polí života
Ostré kopy osudov
Bohom podkuté dni
Hlúpy kto by zabudol

KRÍŽOM CEZ VŠETKO

A nádej si
a s nádejou sa obrátiš
na nové
Postačí chcieť
mlčať
keď slnko opúšťa chvíľu
po špičkách
ticha

A čokoľvek deň života
priniesol
už teraz neoddýchaš

Ale tá nádej
umlčaná na okraj
raja momentu
Nádej bez návodu
na použitie
Tušená odpoveď
na všetky neviditeľné
otazníky

Pokora Štart
Stop Pýcha
Krížom cez všetko
Postačí chcieť
mlčať
keď slnko opúšťa chvíľu
po špičkách
ticha

DOBRE UHNUTÉ

Nie je potrebné písať
básne
aby sa človek opil
poéziou života

V podstate nepotrebuje ani
písmená
ani alkohol
keď si chceme dobre uhnúť
zo sudov
nevšednosti
a nechať prekvapkávať chvíľu
čo steká z osudov
všetkých našich Ja

Vtedy sa pije
Vtedy sa opíja
Vtedy býva upité
hlboko
ako keď sa dúha
odleje cez oči
z nebies
a usadí sa na dne
našich citov

August sa skláňa k septembru
Zastavím nad mestom
Vypnem motor
Otvorím dvere
Otvorím vnútro
A už kvapká
Vietor s prichuťou jesene
sa naháňa s podvečerom
a zliaty s prstami
slnka
obchytáva trávu
a prebúdza všetky moje tichá

Mam uliate

To sa pije
To sa opíja
To sa ťažko rozdýcha

A pritom obyčajná streda

Akýsi dvadsiaty štvrtý deň v mesiaci
Obyčajných osemnásť hodín
a pár minút na okraj
A vietor šumí ako víno
v hlave básnikov

Keď nepíšem
nasávam
kolko sa dá

Nech moje tichá
vedú stretové vojny
Nech vybuchujú metafory
Nech ma vnútro páli
Nech iskrí
Nech tlie
Nech horí

OHLASY A RECENZE

Z NOVÝCH KNIH

KLÍČE, MOBIL, BREJLE!

K + M + B. Občas tu zkratku někde zahlédneme. Značná část lidí, zejména těch z mladších generací, již nezná její původní význam, ale když odcházíme z domova nebo opouštíme rekreační objekt, říkáme si rutinně „Klíče, mobil, brýle!“ To je běžné jako pozdravení, které někomu věnujeme. Spisovatel Václav Franc toho využil a umístil slogan do poněkud odlišného prostředí a v běžné hovorové podobě: **KLÍČE, MOBIL, BREJLE!** (Epika, 2020, 116 stran).

Úvodní povídka vyniká bystrými postřehy, je to však něco víc než lehce mrazivý humor, třebaže výstižný. Je to realita, s níž prostě nic nesvedeme. Žijeme v době, kdy morální hodnoty nahrazuje honba za penězi, majetkem, kariérou. Ti, kteří by měli být vzorem svým vystupováním a jednáním se často až vulgárně dovolávají demokracie, hrubě pomíjejíce její základní principy. Republika zavlečená do područí velmocenských struktur posluhuje, jsou přijímána absurdní opatření. Tohle všechno, stejně jako mnohé charakterové nešvary, najdeme v humorně laděných Francových povídkách, z nichž „Jak se stará Macháčková stala strojvedoucí“ patří k nejlepšímu, co bylo během posledních desetiletí v oblasti humorné české literatury napsáno. Je jí vlastní shovívavě kritický humorný náhled na (žel – jen částečně) absurdní děj, až filigránsky přesné postřehy a co především – pravda! Pravda jako zlatá zrnka rozsetá v hlušině. Alegorie, která má trny a hladí zároveň. Pro starší generace je třeba vlak bez průvodčího skutečností, ale stále poněkud absurdní představou.

V knize najdeme také čtyři Francovy rozhlasové hry. Divadelní i rozhlasová hra, stejně jako filmový scénář, jsou polotovary, zaleží na realizačním pojetí a interpretaci. Řečeno s jistou nadsázkou, Hamleta lze hrát pod přitažlivým původním názvem, ale bez titulní postavy. Nad čtvrtou Francovou rozhlasovou hrou

se čtenář zajisté pobaví, ale představa jejího převedení na rozhlasové vlny přece jenom donutí k zamýšlení. Jako kdyby platilo, že čeho je hodně, toho je příliš.

Nebyvá tomu často, aby čtenáře zaujal obsah knihy a nadchl precizní doslov. Je skutečností, že mnozí čtenáři předmluvy a doslovy ani nečtou. Upřímně: Nejednou se nelze divit. A stává se, že po přečtení předmluvy je čtení knihy vlastně zbytečné. Pod názvem „Poklona čtenářky“ připravila doslov k Francově knize spisovatelka a v posledních letech i humoristka Marcella Marboe. Její výstižný text je velice sugestivní drobnou literární perlou. Sáhnete po Francově knize a přesvědčte se sami.

Kniha **JABLKO NEPADÁ DALEKO OD STROMU** s podtitulem Česká povídka 2020 (159 str.) postrádá stěžejní údaj – informaci o vydavateli. Není ovšem obtížné poznat, že zásluhou Václava France snesla to vajíčko řehečská slepice. Kdo ji nezná, bude na rozpacích. Titul je zároveň zadáním, mottem. Povídky mají převážně vyhraněný memoárový charakter. Třináct autorů přispělo nestejně obsáhlými příběhy s autorskými medailonky a fotografickým doprovodem, který budí jisté rozpaky. Nicméně, proti gustu... S použitím sportovní terminologie je možno konstatovat, že přímým tahem na branku vyniká a zadání plně odpovídá povídka Evy Černošové, plastickým zobrazením s vysokou kulturou slova Marcella Marboe, humorným nadhledem Václav Franc. Zaujme talentovaná Veronika Miškařiková. Také autoři zbývajících povídek hledali a většinou našli svůj prostor pohledu. Jako editorské nedopatření se jeví povídka, zapuštěná do již vzdálenější doby, plná frázovitě sebereflexe a terminologie, připomínající nesčíslněkrát obehnanou gramofonovou desku s dávno vyčpělým šlágreem. Publikaci trochu degraduje.

ERUPTIVNÍ ŽÁR VÁŠNĚ

Pro detektivní nebo kriminální román jsou základními stavebními kameny trestná činnost pachatelů a její motivy, protiváhu představuje regresivní aparát, který disponuje širokými možnostmi. S nadsázkou řečeno, je to hra na čteníky a na zloděje v provedení pro dospělé. V knize, o které je řeč, nevystupuje žádné privátní očko, dobře míněné amatérské pokusy kalí vodu. Provinění mohou být vědomá či náhodná, vyplývající z různých nešťastných náhod. Ta potom samotný motiv hraje druhořadou roli, obvykle však průběh událostí ovlivňuje životy aktérů v mnoha směrech. Někdy se ukazuje, že zdánlivá náhoda je součástí inscenované hry.

Milan Dušek v románu **UMANUTÝ MILANEC** (Oftis, 2020, 256 str.), v některých pasážích inklinujícím k románu společenskému, soustřeďuje veškerou pozornost na vztahy etické, citové, milostné, ryze sexuální i vysloveně patologické. Těžko stanovit konkrétní definici. Jejich prolínání dodává konstrukci děje základní linie, které poněkud halí zákulisní machinace, značně agresivní stíny

minulosti nebo rozličná účelová selhávání. Někdy je obtížné odlišit prospěchářství od bezelstného snažení po vymanění z nevlídné rutiny minulosti a touhy po nadějnějších splnutích. Ta není jednoznačně přesvědčivá u protagonistky děje, která svým počínáním místy vypouští umělou mlhu, působí komplikace vyšetřovatelům a (možná šlo o autorův záměr) ve čtenáři budí pozornost a představy, zda všechno není jinak. Eruptivní žár vášně je nesporně hnacím motorem. Někteří negativní aktéři mají pestrou kriminální minulost, ta však zůstává pouhým okrajem široké vozovky, po níž se ženou a vrší podstatné i zanedbatelné události. I proto trvá kriminalistům delší dobu, než zachytí správnou stopu. V Duškově podání to nejsou žádní Holmesové, Vacátkové či Exnerové.

Mnohé vedlejší postavy čtenáři Duškových románů důvěrně znají, vstupují do děje okrajově, převážně v nevýrazných pasážích a spíš lákají k nahlédnutí do jeho zmíněných dříve vydaných knih.

Paleta trestných činů a nepodstatných přestupků je poměrně pestrá, většinou tvoří pouhé pramínky, které nabývají na významu v okamžiku, kdy splývají s řeckou a vejdou v obecnou známost. (Což je odvěkým principem každé detektivky.) Nejčastějšími trestnými činy, s nimiž se v románu setkáme, jsou primitivní sexuální násilí a únosy. Představují celou škálu technických provedení a motivačních aspektů, někdy svádějí vyšetřování na slepou kolej. Události se odehrávají na relativně nevelkém prostoru, odhadem jde o region velikosti někdejšího okresu a evidentně jsou naroubovány na prostředí Orlických hor. Nuže, třeba si i čtenářům odjinud vybaví konkrétní vzpomínka.

GRAFIKA ŽIVOTA

Nesmírně iniciativní a plná všestranných tvůrčích vznětů je básnířka, fotografa, překladatelka, vydavatelka a organizátorka různých literárně a výtvarně orientovaných akcí v okolí Broumova a přilehlém česko-polském pomezí. Posledními vydavatelskými počiny jsou publikace **STROMY PRŮVODCI NAŠICH CEST** (2020, 214 str.), almanach z tvůrčích dílen 19. a 20. Dnů poezie v Broumově a polsko-českého plenéru ve Wieszczynie, a drobná sbírka, která se vejde do dlaně, nazvaná **SLOVNÍ HŘÍŠKY, SLONÍ HŘÍČKY** (2020, 80 str.). Věra Kopecká hned v úvodní básni sborníku všeobsažně charakterizuje jeho povahu verši *//linie větvi//básnické výpovědi//rozmanitá pestrá//grafika života//*. Je ošidné hodnotit básnickou sklizeň téměř devadesáti tvůrců, z nichž polovina píše v polštině. Z českých autorů poutají osvědčená jména, z méně známých se jako talentovaný jeví především Tomáš Jirgl. Publikace však má nikoli podružný problém. Výtvarný doprovod bývá většinou pouhým doplňkem, v lepších případech třešničkou na dortu. Tentokrát, při veškeré úctě k zařazeným veršům, dominuje fotografický doprovod. Věra Kopecká stromy „umí,“ to není tajemství. Její barevné fotografie stromů hrají výrazně prim. Jsou to obrazové básně plné inspirace, vystižené

atmosféry, skrytých tajemství i malebnosti, vřelosti i chladu, obdivu k čarovným kouzlům přírody. Kopecká jako fotografka tentokrát předčí Kopeckou básnířku. Sluší se konstatovat, že její fotografie stromů jsou primární, poezie tvoří převážně kvalitní doprovod. Sbíрка **SLOVNÍ HŘÍŠKY, SLONÍ HŘÍČKY** je miniaturní drobnokresbou. Není podstatné, ve které denní době byla tvořena, ale křehké verše s romantickým nádechem //*snad řeka napoví//na noci vyloudí//důvěrné vyznání//* představují základní motiv sugestivního pásma. Cituji: //*odmykají zlatými klíči//poklady v kraji//*. Kopecká básnířka skromně přiznává, že //*hladoví po poznání//*, její zatím poslední sbírka je ovšem potvrzením umělecké zralosti.

Dvakrát z Orlických hor. Konkrétněji – dvakrát z Oftisu. Josef Lukášek, obdivovatel a upřímný opěvovatel Orlických hor, rozšířil počet svých knih o Kačence, paní Orlických hor, o **POHÁDKY Z ORLICKÝH HOR IV** (Oftis, 2020, 200 str.) Líbezné vyprávění doplňují poutavé ilustrace dvorní dámy Lukáškovy tvorby, malířky Jarmily Haldové. Čtenáře maně napadá *zpěvem k srdci*. Nezbyvá, než složit oběma tvůrcům hold. Zaujme i další kniha z Oftisu, jejímž autorem je bývalý člen Střediska, zesnulý Emil Trojan. Pod názvem **TAK PŘÍSAHALI (partyzánský odboj v Orlických horách v letech 1929–1945)** vychází nesmírně potřebná kniha o horoucím vlastenectví, jejíž věcnou i symbolickou platnost vyzvedávají současné scestné tendence přepisovat dějiny a nahlížet na události alibisticky zkreslujícími pohledy, rozmělnujícími pravdu o nezpochybnitelném. Knihu doprovází historicky cenná fotodokumentace.

František Uher

MALÝ KOUSEK ŽIVOTA

Postapokalyptické romány mají v literatuře své pevné místo už celou řadu let. Jejich popularita má souvislost s rozvojem vědy a techniky, který neustále ohrožuje přírodu okolo nás. Myšlenka, že ji zpusťošíme nadobro, se tedy vnucuje zcela logicky. Východočeská autorka Jana Burčíková do tohoto proudu přispěla knihou *Kaštan*.

Země zničená jadernou válkou, představuje v románu pouze důvod, proč se skupinka lidí ocitla na nehostinné planetě Bobule. Autorka ji blíže nespecifikuje, velikostí ani polohou. Důležitá je její neúrodnost a nedostatek přírodních zdrojů, stavící lidi do mezní situace. Existuje mnoho způsobů, jakými by lidé mohli takovému problému čelit. V minulém století, kdy jsme měli i v literatuře ruské vzory, vznikla celá řada sci-fi optimistického ražení, v nichž lidé volili správné varianty, do čela se stavěli odhodlaní, osvícení a spravedliví vedoucí či vládci. Postupně, nejen kvůli tomu, že skutečnost byla a je úplně jiná, se začaly do fantastické literatury vkrádat chmurnější, ale reálnější tóny. Ani skupina z knihy Jany Burčíkové nezvolí osvícené vedení a zřízení, které si zcela vědomě a dobrovolně vytvoří, je tyranie. V době ohrožení mají lidé tendenci podporovat vládce, kteří jsou silní,

bezohlední a zdánlivě vědí, co dělají, i když ve skutečnosti pouze rázně a hlasitě křičí. Ostatně můžeme se o tom přesvědčit i v současné době.

Na planetě Bobule vládne pod záminkou optimalizace tvrdý režim, který nebere ohledy na lidské emoce. Ty jsou vyhodnoceny jako škodlivé a potlačují se. Mezi ně patří i láska mezi mužem a ženou, stejně jako láska rodičů a dětí. Prostředí, popisované autorkou, je takové, že by si člověk kladl otázku, zda v něm vůbec stojí zato žít. Avšak lidská vůle k životu je obrovská. Základem myšlenky knihy *Kaštan* je právě ta vůle k životu, protože život, stejně jako lidské emoce, se nedají tak jednoduše potlačit a vždy si hledají nějakou skulinku, kudy vyrazit.

I když lze knihu Jany Burčíkové zařadit mezi sci-fi, slouží jí tento žánr pouze jako platforma, na níž svůj příběh staví. Pokud bychom děj zasadili do současné „normální“ doby, působil by banálně – muž opustí svou nemilovanou ženu a sblíží se s jinou, což má ale nějaké neblahé důsledky. *Kaštan* však tyto důsledky dotahuje ad absurdum.

Dalšími postavami, reprezentujícími touhu po životě, je Stela a její babička. Prostřednictvím této dvojice vyjadřuje autorka svůj ekologický manifest a v nostalgii vyvěrající z babiččina vyprávění o Zemi se odráží pokorný údiv nad pestrostí, bohatstvím a krásou pozemské přírody. Plod kaštanu, který kdysi babička propašovala do svého nového domova, se stává dalším symbolem života. Jana Burčíková svůj text napsala bohatým a poetickým jazykem, který občas potlačuje podstatu knihy a zamlžuje fakta. Čtenář musí zůstat bdělý, aby se neztratil v metaforách, avšak děj není natolik složitý, aby se zatoulal úplně. Myšlenka knihy není úplně originální, o postapokalyptické společnosti toho bylo napsáno u mnoho, stejně jako o principu Velkého bratra, který nás neustále sleduje a řídí naše kroky. Ale principy společnosti jsou dobře promyšlené, i když je autorka jen naznačuje.

Přes veškeré snahy udělat z lidí pouhé poslušné loutky bez vlastní vůle a citů vyznívá závěr knihy optimisticky, i když se děj zastavuje na hranici jistého skoku do neznáma, který může dopadnout jakýmkoliv způsobem. Je to ovšem jistá odpověď na otázku, zda má smysl žít ve světě, který autorka popisuje.

Je příjemné, že Jana Burčíková svou knihu oděla do roucha sci-fi dnes, kdy knižnímu trhu vládne prostoduchá fantasy, v níž se neustále opakují stejné kulisy, které často odporují elementární logice. Kniha *Kaštan* tak rozhodně nepostrádá originalitu i znepokojivé myšlenky.

Jiří Lojín

Recenze byla zveřejněna na stránkách www.vaseliteratura.cz

- **Manželství je přístavem pro každého, kdo nechce trávit čas jen u milenky**

AFORISMY JIŘÍHO FALTUSE

ZAZNAMENÁVÁME A KOMENTUJEME

NOVÉ KNIHY ČLENŮ STŘEDISKA

- Václav Franc – **KLÍČE, MOBIL, BREJLE** – Povídky a rozhlasové hry. Vydalo nakladatelství Epika Jindřichův Hradec 2020, 116 str.
- Václav Franc je editorem – **JABLKO NEPADÁ DALEKO OD STROMU** – česká povídka. Třináct příběhů autorek a autorů různých generací inspirovaných názvem knihy. Tisk TRIBUN EU, 2020, 160 str. Z členů SVČS Eva Černošová, Marcella Marboe, Václav Franc. K nim se přidali: Tomáš Bezrouk, Václav Kňourek, Jiří Wilson Němec, Veronika Myškaříková, Jaroslava Pechová, Ilona Pluhařová, Richard Polzer, Jiří Šandera, Pavel Veldesovský. Úvodní motto Jiří Žáček. Obálka a jedno foto v knize Iva Dufková
- Marta Urbanová, Jindřich Tošner, Bohumil Ždichynec – **BYTOST JMÉNEM LÁSKA** Poezie a próza. Vydala Epika Jindřichův Hradec. Ilustrace Franci Urban a Vladimír Poříčský. Kniha je vázaná, 150 str., 2020
- Věra Kopecká – **SLOVNÍ HRÍŠKY SLONÍ HRÍČKY** – básně. Vydavatelství Věra Kopecká, Broumov. Obálka a ilustrační foto autorka. Malý formát, 77 str. 2020
- František Uher – **SVÉRÁZ HRÁZE** – Poezie v próze. Vydalo nakladatelství ALFA-OMEGA. Ilustrovala Věra Martínková. Str. 33, 2020.
- Eva Černošová – **UPROSTŘED NOCI ZPĚV** – Sbíрка básní. Ilustrace Jan Černoš. Vydal Garamon 2020, 80 str.

Došla nám milá zpráva z Řečan nad Labem od Marcelly Marboe-Hrabincové. *Vážení přátelé, dovoluji si Vám oznámit, že se nám s Jirkou (nejspíš nějakým nedopatřením osudu) podařilo dožít se Zlaté svatby.*

REDAKCE KRUHU BLAHOPŘEJE.

PODĚKOVÁNÍ

Vážení přátelé, milí členové SVČS Pardubice, velice Vám děkujeme za nepřehlédnutelnou finanční pomoc, poskytnutou nám bezprostředně po záplavě našeho domu ke zmírnění jejích následků. Vážíme si jí, bude nás i nadále hrát u srdce a připomínat nám hodnotu Vašeho přátelství. Moc Vám děkujeme.

Jaroslava a Jiří Faltusovi

SOUTĚŽ

Syndikát novinářů Vysočina k nadcházejícímu výročnímu Roku Karla Havlíčka Borovského 2021 vypisuje soutěž o nejlepší (dosud nepublikované) epigramy,

kteří mají šanci být součástí připravovaného sborníku EPIGRAM 2021. **Příspěvky zkušených či začínajících autorů přijímáme do 1. března 2021 na e-mailové adrese epigram2021@volny.cz.** Zasláním epigramů do soutěže autoři poskytují SN Vysočina souhlas k jejich bezplatnému užití, zveřejnění či gramatické korektuře příspěvku související s případným zařazením do Sborníku E 2021.

Soutěž má tyto kategorie:

- **Autoři ve věku nad 18 let** – mohou zaslat až 5 svých epigramů (nikoli celé sbírky)
- **Autoři do 18 let** – mohou dodat až tři své epigramy
- Bonusová kategorie „**Dopíše Karla Havlíčka Borovského**“ – navíc každý může poslat až tři příspěvky v jím upravené podobě: zvolíte si část z některého Havlíčkova epigramu a zbylou část doplníte podle své invence. A je zcela na vás, jestli si od Havlíčka „vypůjčíte“ začátek, prostředek nebo konec z jeho epigramu a dopíšete ho. Tím se každý ze zájemců může snažit o obohacení Havlíčkova tvůrčího odkazu. V e-mailu také nezapomeňte uvést jméno a příjmení, datum a místo narození, poštovní adresu a soutěžní kategorii.

Těšíme se na vaše epigramy. Navíc pro vás již nyní chystáme slavnostní setkání se zajímavým programem včetně předávání cen. Je připravováno na sobotu 30. října 2021 dopoledne v havlíčkobrodské Staré radnici. Moc rádi se tam s vámi potkáme.

MEDAILE HEJTMANA 5. 9. 2020 HK

Hejtman Královéhradeckého kraje Jiří Štěpán v sobotu 5. září 2020 udělil 16 občanům kraje za PŘNOS KRAJI Pamětní medaili hejtmana Královéhradeckého kraje při příležitosti oslav 20 let Královéhradeckého kraje

Hradec Králové – V sobotu 5. září 2020 po velkém slejváku se uskutečnila důstojná oslava 20 let Královéhradeckého kraje před Zimním stadionem v Hradci Králové na velkém podiu (v sobotu 5. září 2020) od 17.15 hodin do 18.15 hodin. Akce se zúčastnil vedle současného hejtmana i bývalý hejtman Bc. Franc a řada dalších významných hostů i starostů obcí. Mezioceněnými byli zástupci kultury, umění, vědy, sportu, sociální péče, pedagogiky, literatury atd. Moderátor představil jednotlivé vyznamenané osobnosti krátkou charakteristikou jejich přínosu pro rozvoj kraje, zlepšování života obyvatel či podíl na vynikající propagaci.

Například z Jaroměře byl oceněn památkář Ing. arch. Jan Slavík senior za příkladnou péči o umělecko-historické památky, zejména církevní na Náchodsku, Broumovsku, Jaroměřsku i Rychnovsku a také publicista a středoškolský pedagog PhDr. Jiří Uhlíř.

Jeho umělecky vyvedený diplom k pamětní medaili pak konkrétně uvádí:

„Pamětní medaile hejtmána Královéhradeckého kraje panu Jiřímu Uhlířovi udělena za celoživotní přínos pro českou kulturu a pedagogiku Jiří Štěpán, hejtmán. V Hradci Králové 5. 9. 2020“.

V průvodní charakteristice moderátora byla konkrétně zmíněna také Uhlířova pozoruhodná publicistická aktivita jako autora literatury faktu, který otiskl od května 1955 do roku 2017 více jak 2600 prací a z toho nejméně přes 20 samostatných knih. Po každém představení přítomní zatleskali významnému.

Akce byla příkladně zorganizována Krajským Královéhradeckým úřadem a nechybělo ani občerstvení a pohoštění. Bohatě zásobené stánky nabízely rozmanité zboží včetně propagačních materiálů a bohatě zásobené stánky však dobře odolaly dvěma přítržím deště. Bohužel nepříznivé počasí asi odradilo další možné návštěvníky.

Jinak se účastníci shodli na tom, že šlo přes nepřízeň počasí o vcelku zdařilou kulturní akci vhodně propagující náš Královéhradecký kraj.

ZPRÁVY Z OBLASTÍ

V pátek 26. června jsme v základní škole v Opočně pokřtili knížku pro děti „Pohádky školního arboreta.“ Pohádkový příběh, bohatě ilustrovaný, byl inspirován kouzelnou malou zahradou uprostřed školních budov a současnou celosvětovou situací. K první pohádce mezitím přibyl druhý příběh, který je pojat jako „první čtení pro prvňáčky“, a čtyři pracovní listy. Toto rozšířené zpracování však čeká na sponzora. Snad se nám to v novém školním roce povede. Knížka by mohla vyjít do vánoc. B. Tymichová

ČAJ 165 ČERVEN 2020

Hostem je bulharská literatura. Václav V. si pozval k rozhovoru PhDr. Ivanu Srbkovou z Národní knihovny ČR, která na úvod říká: Do Bulharska pojedu na dovolenou klidně zas, tam je pořád co objevovat. Sám pak představuje bulharskou literaturu, kterou uvádí slovy bulharského spisovatele Aleka Popova: Každý bulharský autor, který si váží sám sebe, pevně věří, že se mu jednoho dne ozvou buď ze Stockholmu, nebo z Hollywoodu či z Paříže, aby mu oznámili, že jeho díla přečetli jacísi důležití lidé, pro jejich nesporné hodnoty je náležitě ocenili, a on že co nevidět obdrží šek, co mu zatemní mozek.

Pokračuje V. Franc: Nejen literární očekávání a v závěru pak jsou básně J. Jindry: Výlety do ciziny a Mušle.

KOBRA, OBČASNÍK REGIONÁLNÍCH AUTORŮ JIČÍNSKA ČERVENEC 2020

V úvodu je báseň Václava France – DOVOLENÁ. Pokračuje článkem PROFESIONÁL a obvyklými ŘEKNI MI, CO ČTEŠ... ZNÁTE REGIONÁLNÍ

OSOBNOSTI. Tentokrát představuje Alenu Krtilovou básní RÁNO V OBDOBÍ KORONAVIRU. V závěru láká na zhlédnutí vyhodnocení 19. ročníku Řehečské Slepice, které se tentokrát odehrálo jenom podomácku.

ČAJ 166 ČERVENEC 2020

Uvádí jako hosta hradeckého básníka Radka M. V. Vohlídku jeho čtenými básněmi.

Rozhovor poskytl Milan Dušek na téma: Psaní je řehole a jen málo z nás se dožije uznání. Uzavírá povídka Zlaty Zákoutské (domácí autorky) s názvem U RYBNÍKA.

LITERÁRNÍ SOUTĚŽ MLÁDEŽE STŘÍPKY 2019 – PARDUBICE DOKONČENÍ

III. KATEGORIE – 1. MÍSTO (SDÍLENÉ)

DAVID THEODOR NIMRICHTER

CO VYPRÁVÍ ŘEKA

Šel jsem takhle jednou zrána
asi v devět, co já vím.
Nade mnou letěla vrána,
Začet jsem se do novin.

Když tu náhle vítr skučí
noviny se zmítají,
a z mých dlouhých kluzkých prstů
lehce vyklouzávají.

Tak se dívám kudy letí,
kam je vítr zavane,
zda doplachtí někam k vodě,
nebo kamsi na straně.

Najednou zřím nedaleko
malou říčku tekoucí,
kolem ní je plno tvorů,
snad až příliš živoucích.

A tak dojdu k oné řece
a naslouchám přes houští
v pozadí se mé noviny
v chladné vodě rozpouští.

Začínám se rozkoukávat,
nedaleko hučí jez,
ale mně to v tu chvíli
zní jako honosný ples.

Tak poslouchám, co vypráví,
co se tady událo,
co za ty roky místní tvorstvo
této řeky zažilo.

První, co mi řeka řekla,
bylo jméno Neretva.
Také, že zažila bitvu
co s ní málem zametla.

Bylo to za druhé války,
prý světové, říkala.
Bitva Němců s partyzány,
co krvavě dopadla.

Partyzáni bojovali
za svobodu v Chorvatsku.
když skončili, byli z toho
málem jako na placku.

Nacisté proti nim vyšli
s velikánkou armádou.
Setkali se pozdě v noci
nad tou řekou modravou.

Byl to boj nevyrovnaný,
bojovali za svou zem.
Ale i přes bitvy vřavy
nacista byl poražen.

Zůstal jsem tam do setmění
s řekou tou si povídal,
co si o tom myslí ona
jsem se ale nezeptal.

To, co mi ta řeka řekla,
neví ani babička.
Z novin za mnou kdesi v dáli,
zbyla bílá kašička
(A ve mně malá dušička)

I V. KATEGORIE – 1. MÍSTO

JAN ALEXANDR ROHÁČ

STARÝ VLAK

Chlapec seděl na hladkém sedadle starého vagonu. Přejížděl prsty po jeho rozpraskaném povrchu a uvažoval nad jeho podivnou vlastností. V létě, by měl chladit, jenže rozpálená cesta se díky tomu stává nesnesitelnou. Tak jako v zimě. Potom zchladne a mrazí tak, že není oděv, ani jiný způsob jak zahřát prochládlé tělo. Naslouchal pomalým úderům vlaku připomínajícím svou pravidelností tep jeho vlastního srdce a snažil se nalézt smysl celé cesty. Je pouhou ztrátou času? Drobným nedůležitým úsekem života, nezbytným pro propojení úseků zásadních? Pousmál se té myšlence a sáhl po své knize. Žádný úsek života přece nemůže být nedůležitý, pokud ho dokážeme naplnit něčím, co dává smysl alespoň nám samotným. Jak dlouhá pak může být cesta od přesvědčení sebe sama k přesvědčení celého lidstva? Napadlo ho při pohledu na černý obal knihy na svém klíně, křičící svůj název zlatým písmem.

Právě se pokoušel co nejpohodlněji usadit, aby se mohl začíst, když na protější sedadlo přisedla mladá dívka. Obával se, že ho osloví, aby si rozhovorem ukrátila dlouhou cestu. Ale zdálo se, že si ho snad vůbec nevšimla. Vrátil se ke knize a soustředěně se znovu ponořil do jejích řádků.

„Ty čteš Mein Kampf?“ otázala se náhle. „To napsal Adolf Hitler, ne?!“ Chlapec zachytil stín podráždění v jejím hlase a poprvé si ji prohlédl. Viděl veliké plné rty, drobný nos, mohutný drdol hustých tmavých vlasů svázaný na temeni hlavy

a ušlechtilé lícní kosti, potažené hebkou pletí barvy karamelu. Pak se zastavil u nádherných černých očí, v nichž planuly jiskřičky hněvu.

„Jsi moc krásná.“ vyhnul se její otázce.

„Opravdu? Myslela jsem, že lidem jako jsi ty se lidé jako já hnusí.“

„Soudíš mne podle knihy, kterou držím v ruce, aniž bys znala důvod, proč ji chci znát.“

„Tak mne pouč. Co tě tedy nutí číst knihu, kterou napsala taková zrůda?“

„Pokud chceš poznat člověka a pochopit jeho činy, musíš znát jeho myšlenky. Chtěl bych znát odpověď na to, jak se z myšlenky na vlastenectví a záchranu země může stát zhoubný vražedný nádor, který nemá svědomí.“

„Byl to prostě šílenec a nemá smysl pitvat jeho myšlení.“ odpověděla dívka stroze, ale předešlé podráždění už z jejího hlasu zmizelo. Chlapec se zadíval z okna, po kterém stékaly dešťové kapky. Občas se ztratily v temnotě noci a pak náhle zazářily jako drahokamy, když vlak míjel osvětlení podél trati.

„Jediná myšlenka nestačí.“ promluvil jakoby sám k sobě a ukázal na krůpěj deště, která právě dopadla na horní okraj okna. Jemně klepnul prstem na okenní tabuli. Kapička se zachvěla a začala pomalu stékat dolů. Dívka ji sledovala a opatrně přejela prstem po její pomalé, klikatící se dráze. Pozorovala, jak zpočátku drobná zanedbatelná perla pohlcuje další kapičky vody a její stopa je stále silnější. Čím víc jejích sester se k ní připojilo, tím rychlejší a přímější byl její postup. Na konci své cesty na spodním okraji okenního rámu už byla tak silná, že vytvořila malé jezírko, v němž zazářil stříbřitý odraz měsíce, který předtím nemohli zahlédnout.

„Vidíš, jak málo měla času a jakou krásu zrodila. Takové jsou i lidské myšlenky. Občas zůstanou skryté ve tmě a pak náhle zazáří jak diamanty. Pokud je někdo hledá, tak jako dnes ty. Když mají dostatek času a prostoru, naberou sílu a stanou se z nich potoky. Z těch potoků pak mohou být řeky. Někdy jsou dravé, plné peřejí, ničí a vraždí vše, co jim stojí v cestě. V jejich deltách se potom rodí hrůzná místa jako Osvětim. Jestliže je nikdo nezastaví, vlijí se do mrtvých, žíravých oceánů, v nichž není místo pro soucit, pro lidskost, pro úctu k životu.“

„Jediná slza, jediná myšlenka může spustit tak ohromující zkázu?“ otázala se dívka a v jejích očích se zaleskla obava z vlastní moci.

„Ale ne,“ usmál se chlapec, „nemusíš se bát. Některé krůpěje jsou z vody, jiné z oleje. Někdy vůbec nenajdou způsob jak se spojit. Některé jsou jako kapky kyseliny, jejichž stopa je mrtvá a plná utrpení. Ale ty přece znáš i životadárné řeky, jež dokážou zúrodnit i poušť.“ Chlapec se zadíval z okna a znovu promluvil možná k dívce, možná sám k sobě.

„Podivné je jen to, že zlé řeky křičí a řvou. Jsou hrubé, hlučné, bezohledné při získávání vlastního prostoru. Životadárná řeka plyne pomalu. Vytváří slepá ramena s lekníny a sluncem pableskujícím v drobných vlnkách, kde se člověk touží jen na chvíli zastavit a snít. Dobrá řeka nekřičí, nekrade a nespěchá.“

„Jenže třeba já jsem zbytečná. Nic ze mne není součástí jakékoli řeky,“ prolesla dívka smutně. Chlapec se zamračil nad jejím nepochopením, ale přesto pokračoval v hovoru.

„Naše slza dopadla, aniž bychom ji čekali, aniž bychom o ni žádali. Má myšlenka a mé rozhodnutí ji snad uvedly do pohybu. Ty jsi svým teplem možná zahřála sklo, po kterém stékala a ovlivnila tak její dráhu. Co ty víš? Každé rozhodnutí, každý drobný pohyb ovlivňuje všechno kolem nás. Nikdo není nedůležitý. I když možná nikdy nenajde odpověď na otázku, jakou úlohu sehrál. I na začátku Hitlerovy knihy byla možná taky jen taková drobná nedůležitá krůpěj. Na jejím konci zbyly krvavé řvoucí zpěněné vlny, nesoucí polámané kosti a lidské životy ubité k smrti.“

Chlapec pohlédl na dívčinu krásnou tvář plnou smutku a obav. „Nemusíš se bát.“ odložil knihu na vedlejší sedadlo. „Pokud mají být v tvých očích slzy, ať jsou to slzy smíchu, nebo dojetí. Žádný člověk není všemocný. Ale každý by se měl snažit poznávat prameny řek, které mohou měnit směr životů i dějiny celého lidstva. Aby v případě potřeby dokázal svým dotekem, nebo myšlenkou změnit jejich směr, pokud by vycítil hrozbu, že se znovu pokouší vyhloubit svá hrůzná koryta. My dva jsme dnes jen měli uvidět úplněk.“

V. KATEGORIE – 1. MÍSTO (SDÍLENÉ)

JÁCHYM TENGLER

CO VYPRÁVÍ ŘEKA

Nebe zkrvavené blednoucími červánky se pozvolna rozpíjelo v temně olejových skvrnách na teskné hladině řeky. Ony obrazy spáleného a zrušovaného světa zaplnily hladinu jako mastné skvrny právě dovařenou polévku. Nesčetné desítky lesklých odrazů rudého, téměř bezoblačného nebe vysoko nahoře si říčním korytem razily cestu vpřed, co nejdále od umírající záře zlatavého kruhu nad geometricky přesnou linkou horizontu. Předháněly se, narážely jeden do druhého a navzájem se odstrkovaly, stejně jako kdysi lidé. A stejně jako většina lidí tyhle fleky netušily, že je na konci závodu nečeká nic víc než ohromné písky čerpadel, které je nejspíše všechny spálí jako palivo pro něco mnohokrát většího, než je olej sám, přesně tak jako to dělaly ekonomické systémy s lidmi.

Přesně tak. Pomyslel si stařík při pohledu na jeden obzvláště vypasený a obzvláště rychlý kruh mastnoty. Pozoroval ho, jak se dere před ostatní, než mu po chvíli zmizel za zákrutem říčního koryta, které se jako ohromný chřestýš vinulo mrtvolnou krajinou. Jediné, co na tomto abstraktním obraze ještě nedošlo zániku, byly vybledlé, už dávno opadané kostry stromů a postarší muž usazený na zchátralé lavičce, ze které dolů posměšně čouhalo v půli přelomené prkno. Oba dva, jak lavička, tak muž na ní, byli ohlodáni drsným zubem zlých časů. Vychrtlá, nízká

postava kdysi veleváženého občana se zde choulila v táhlém stínu stromů, které na tomto místě před mnoha lety zasadil on sám. V jedné ruce držel přeložený cár papíru a v té druhé poloprázdnou láhev whisky, v níž se odrazil zapadající červený kotouč. V jeho seschlé tváři se na moment objevilo náhlé probuzení, přičemž muž našpulil své zkrabatělé rty tak, aby k jejich krustě mohl znovu přiložit hrdlo flásky, jež se, když pil, ztrácelo v bílém chmýří na jeho lících. Lehce natáhl vůni nápoje ostrým nosem a pak si promnul čelo poseté vráskami od mnoha let mračení. Znovu si při tom před obličej přiložil ušmudlaný cár dopisu, jenž jej zval na východ k velkým městům, v jejichž chřtánech nakonec mizely zdroje a řeky, jako byla ta před ním. Onen list po něm žádal, aby přišel tam za nimi a učil je o tom, co vypráví řeka, jak mnozí rádi formulovali náplň jeho práce.

Hydroepii, nebo jak laici říkali naslouchání tokům, si vybral po válce sám, přihlásil se na ten obor, protože tušil, že jednoho dne bude potřeba. Když nad tím později uvažoval, toxický svět moc jiných důstojných možností pro zaměstnání nenabízel. Navíc byl s vodou spjatý už od dětství. Fascinovaly ho tehdy nádrže, elektrárny, čističky, jezy a kdovíco ještě.

V dopise jej zároveň žádali o to, aby nové generaci pomohl porozumět tomu, co bylo před katastrofou, aby oni nebo jejich potomci neudělali stejné chyby. Ano, nejspíš už byl jeden z posledních, co si tenhle svět pamatovali jako složité místo marketingu a politiky. Zauvažoval, kolik mu tak mohlo být, když se to všechno začalo hroutit do téhle sekvence pohrom. První demonstrace přišly, když studoval střední. Nejdříve to byly akce malé, pak se z desítek staly stovky, ze stovek tisíce a z nich miliony, jenomže už tehdy bylo moc pozdě na to něco změnit. Nenastalo žádné globální oteplování, ale globální oteplení. Nikdo, ani vědci, nedokázal vysvětlit, proč se to všechno seběhlo tak rychle, tak nečekaně, že nikdo nikde nestihl pořádně zareagovat. Nedostatek vody způsobil nedostatek jídla, tak začal hladomor, od kterého k válce není nikdy moc daleko. Trvalo to dlouhé čtyři roky, válčení v rozbombardovaných ulicích, potom už proti sobě nebojovaly strany, ale jenom jednotlivci. O jídlo, o zbraně nebo třeba o oblečení. Poslední rok před koncem onoho šílenství potkal Lisy a podařilo se jim utéct do nových opevněných dezinfikovaných měst, kde se pár jedinců pokoušelo zrekonstruovat civilizaci...

Uvědomil si, že si není jistý, zda celou tu dobu nemluvil nahlas. To je vskutku humorné, celý život poslouchá řeky a teď najednou ony poslouchají jeho. Upřel tedy pohled na svého posluchače, ale ten jenom zatvrzele mlčel, nejspíš rozčarován podnapilým staříkem, jenž mu ze břehu právě vyprávěl svůj život...

Nu což, stejně není nikdo jiný, kdo poslouchá, a tuhle řeku, stejně jako všechny ostatní, zná dost dobře, pomyslel si, když ke svým ústům znovu dopravoval stále prázdnější láhev. Najednou rychle přeostrčil ze zdobeného skla zpět na řeku za ním, jak jeho pozornost upoutala chemií okousána kostra kmene. Odkud by se na středním toku vzalo dřevo? To bylo jednou velkou záhadou. Výš po proudu

přece nikdo nepěstoval stromy, už dávno ne. Pozoroval dřevěného kostlivce, jak se zapojuje do závodu s olejem. Nedařilo se mu to moc dobře, co chvíli jej nějaký flek předběhl. Ironií však bylo, že právě o tenhle kus materiálu budou mít tam dole u pump největší zájem.

V tom momentě si vzpomněl na své čerpadlo. Už je nejvyšší čas ho vypnout. Nemotorně se zvedl z torza lavičky, načež vyrazil po břehu po boku svého nového přítele, směrem ke zchátralému příbytku a splavu. A jak tak šel, nejspíš aniž by si to uvědomil, znovu začal s vyprávěním o tom, jak se po válce s Lisy dostali do velkého města, ona vystudovala pedagogiku a on si doplnil znalosti z chemie. Pak se přihlásil na odbor pro správu vody. Říkali o něm, že je posluchač řeky a že to, co slyší, poté dokáže převést v lidem prospěšné věci. Říkali tak všem z jejich oboru. Ti, co poslouchají vyprávění řeky. Ti, co stavějí vodní rafinerie a zařizují, že je ve společnosti stále ještě nějaký řád. Nakonec oné myšlence znovu vystavění světa uvěřil i on sám. Kdo by taky neuvěřil v ty krásné a romantické chvíle, kdy den co den přicházely zprávy o dalších přeživších a o tom všem, co se zachovalo. Večer se spolu s Lisy procházeli po nábřeží a s tvářemi zkrápěnými těžkými kapkami se poté pokaždé posadili na jednu z mnoha laviček, aby pozorovali, jak se voda v řece vlní, a vnímali, jak křičí, když padá z mohutných převisů, co tu kdysi nechal vybudovat nějaký Paul. Do této idylické momentky se jim pak narodilo první dítě, Thomas, a pak když už zaměstnali i Lisy, přišla na svět i Sára. Svět dokonale až moc, než aby mohl být skutečný ve dvacátém prvním století. Ale přece jenom byl skutečný, byť na tak krátkou dobu.

Nyní všichni ti tři leželi zde, v naoranžovělé hlíně říčního břehu, kam je kdysi pohřbil. Doufal, že tam jednoho dne bude v zemi ležet s nimi, ale tuhle stezku mu život zřejmě nevybral. Ale jak by mohl odsud odejít, z místa, kde byl stále ještě tělem i duší.

Ve světě spalenišť, toxického vzduchu a munice po minulých válkách také konec konců nemohlo nic funkčního trvat věčně. Stejně jako všichni ostatní zemřeli všichni tři při epidemii viru C-149. Nejspíš jeden z těch, co ještě před katastrofou vyvinuli Čínané nebo někdo takový. Vzhledem ke svému povolání se o nadcházející hrozbě dozvěděl dost předem; proto si také hned zařídil tenhle pozemek, aby se mohli odstěhovat ven z města, ale stejně to bylo k ničemu. Nejdříve to zasáhlo Sáru, pak Lisy a nakonec i Thomase. On jediný přežil...

Zaměřil mysl na tiché, v čemsi něžné dunění padající vody. Blížil se ke splavu, jednoduše konstruovanému panelu přehrazujícímu řeku tak, že se olejnatá suspenze na povrchu s tichým klapáním převalovala přes hráz, zatímco zbytek řeky pokračoval korytem náhonu do malé elektrárny. Kolik vyrobila energie, přitom plně dostačovalo pro účely čtyřčlenné rodiny. Jednalo se o vskutku důmyslný systém – produkt několikadenního úsilí jeho samého a všech jeho přátel z úřadu pro regeneraci a úpravu toků. Bylo těžké, vydobýt si místo takhle v přírodě a navíc

u toku. UOP s tím měl stále nějaké problémy. Navíc sehnat někde materiál na čisticí stanici, vodní elektrárnu a jez nebylo také úplně to nejjednodušší poslání. Nu což, nakonec se to povedlo a oni se stihli odstěhovat právě před tím, než už skutečně šlo do tuhého...

Podle toho, co četl v dopisech od svých přátel a kolegů, se z velkých měst znovu začala stávat stejná zóna destrukce a šílenství, jako tomu bylo za války. Brzy mu přicházelo méně a méně zpráv o dění jinde. Pak mu nakonec přestaly chodit úplně, podle čehož usoudil, že to už asi bude ten skutečný definitivní konec lidstva. Myslel si to tím způsobem až do doby, než se mu přede dveřmi objevila obálka opatřená razítkem kongresu velkých měst.

Stanul u drobné kovové skříňky umístěné nad popraskanou zemí. Položil na její rovnou stříšku už skoro prázdnou láhev a stočil svůj pohled k rezivému zábradlí mostku. Most se táhnul nad splavem jako ostří nože, protínající již dlouho neobývanou krajinu středního toku. Vzpomněl si, jak kdysi po tom stále ještě blyštivě lesklém povrchu vedl svoje děti, aby mu pomohly vyčistit síto u náhonu na druhé straně... Nahmatal kostnatou rukou v kapse objemný svazek klíčů a odemknul zámek na skřínce. Ten se chvíli nespokojeně vzpouzel, ale pak už nechal staříka proniknout k mohutné desce poseté zaprášenými čidly, která byla už před sto lety stará.

Svítily zde desítky kontrolky a spínačů. On se však zvolna natáhl pouze po jednom jediném a s hlasitým lusknutím jej stlačil dolů. Rudě podsvícené tlačítko hlavního zdroje poté zhaslo. Zhaslo stejně jako všechny ostatní spínače na desce, zhaslo stejně jako poslední kousek staříkova sebeovládání. Tvář osvětlená téměř zapadlým rudým obrem se mu ještě více zkrabatila a přitom se mu do modrých očí vehnaly slzy. Nebrečel proto, co všechno ztratil, ale protože jej teple hřálo u srdce těch několik řádků bláznivé naděje na papíře zmuchlaném v popraskané dlani jednoho starce.

Vskutku byla zde naděje... Co naděje, dokonce víra, jež zářila z útržku papíru v jeho ruce: „Komunita východních měst žádá posledního žijícího vodního technika, aby vzal v úvahu tuto prosbu o předání svých naslouchačských znalostí mladším generacím, jelikož je to vědění esenciální pro další existenci lidstva.“

Bylo to všechno jen na jeho rozhodnutí. Nebylo zde nic, co by jej nutilo dělat něco jiného než to, co chtěl dělat on sám, nebylo to zde nyní, stejně tak jako to tu nebylo nikdy před tím. Tu myšlenku povinnosti si stvořili lidé, kteří chtěli moc, úspěch, bohatství a kdovíco ještě... On už ale téhle myšlenky nepodléhal, protože nechtěl. Nikdy to nebyla otázka nějakého osudu nebo víry, ale pouze a jen rozhodnutí...

Zmuchlal list papíru a vložil jej do rozedřené kapsy svých modrých flekatých kalhot. On už se rozhodl, nechá tu všechny stromy, vzpomínky a řeku a vyrazí tam na východ do velkých měst. Už nechtěl vidět ani si představit, že by nějaká

další generace lehla popelem stejně jako ta jeho. Předá všechno, co ví, aby i jiní jednou mohli slyšet, co vypráví řeka.

Stál u jezu ještě několik desítek minut a pozoroval všechno, co se na tomto místě kdy dělo. Viděl všechno, od teď až k počátku. Jeho pozornost si znovu získal až zvedající se vítr, který mu rozvířil šedivé vlasy a pobídnul ho k odchodu. Jak tak krácel, pozoroval rudý západ. Slunce se už zcela vytratilo z oblohy a zanechalo za sebou pouze nachovou stopu vybledlých červánků, jež prosytila temnými barvami láhev odloženou na místě, které už brzy nebude nikomu patřit. A pak už slunce skončilo onen předem prohraný boj s nocí a ze světa se konečně vytratily poslední barvy. Zanedlouho temný samet nad jeho hlavou zasypaly hvězdy, vedené na své pouti noční oblohou platinovým, majestátně vykrojeným měsícem. On poté dle instrukcí, jež mu zadali v dopisu, polil svůj domov benzínem a škrtnutím sirky jej zapálil. Zůstal tam před tou zářivou mohylou sedět celou noc a pozoroval, jak se dlouhá část jeho života obrací v popel. Nemusel se za celou tu dobu natahovat do batohu pro další oblečení, stačilo mu teplo, jímž sálala budova a jeho osobní vzpomínky hořící spolu s ní. Nakonec, když oheň příštího dne brzy ráno vyhasnul, prošel ještě několikrát svou ložnicí a kuchyní. Sehnul se přitom k zemi pro hrst popela, snad aby ho hodil do řeky, nebo aby byl vzápětí odnesen zvedajícím se větrem...

Za úsvitu si stařec naložil zbylý majetek na bolavá záda a vydal se podél řeky na východ k velkým městům. K posledním střípkům lidské naděje na budoucnost, ke střípkům, které on nyní držel v dlani a v které celým svým srdcem pevně věřil. Ta víra jej vedla dál spáleným světem po boku posledního přítele, jenž mu celou tu dobu tiše vyprávěl příběh jednoho staříka. Příběh, který teď patřil řece.

V. KATEGORIE – 1. MÍSTO

KLÁRA MATĚJKOVÁ

POSVÁTNÁ ŘEKA

Bojím se jí. Stojím na břehu posvátné řeky a jediné, na co myslím, je můj strach. Daryo není tak majestátní, jak ji Muliwai popisovala. Vlastně jsem si docela jistá, že jsem již spatřila břehy, které omílaly daleko mohutnější a divočejší řeky. *Nevím. Nevzpomínám si.* Muliwai tvrdí, že ve mně vidí duši cestovatelky. Možná má skutečně pravdu a já jsem se jen ztratila na některé z mých dlouhých výprav. Možná mi vzpomínky vzalo tohle místo. *Tahle řeka. Daryo.*

Všichni ten pramen oslavují. Věří v jeho magické síly. Žijí z toho, co jim řeka dá. Poslouchají její vyprávění a řídí se jejími rozkazy. Je-li sucho, řeka se zlobí. Modlete se víc! Zvedá-li se hladina a vytápí vaše domy, řeka se zlobí. Modlete se

víc! Přineste oběť! Zamrzne-li, *zemřete*. Všechny rituály, všechny denní činnosti, vše se točí kolem ní.

Strávila jsem tu pouhé dva týdny. Přes to vím, že kdokoli z vesnice by bez váhání obětoval život, kdyby mu řeka pošeptala, aby to udělal. Ano. *Tohle mě děsí*. Ne Daryo samotná, ale to, co představuje – bezmeznou oddanost, slepou víru.

„Vzpomněla sis na něco, Flumine?“ Nadskočím leknutím. Abhainn má ve zvyku se zničehonic objevit pokaždé, když se ponořím do svých myšlenek.

„Ptáš se mě na to třikrát denně. Kdyby ano, budeš první, komu to řeknu, nemusíš se bát,“ odpovím tiše. Nerada mluvím nahlas. *Nerada mluvím*.

„Onemocněli další tři lidé,“ oznámí mi po chvíli o něco vážnějším tónem.

Mlčím. Nevím, jak na něco takového odpovědět. Lidé churaví. Ovšem tohle není normální nemoc. Blouzní a nemůžou jíst, potí se a svíjejí v křečích. Abhainn tvrdí, že nikdy dřív je taková nemoc netrápila. Až když jsem se tu ocitla já. Vesničané si to také začínají uvědomovat. Bojí se mě, nechťejí mě tu.

„Muliwai chce, abys dnes večerěla s námi,“ začne z jiného soudku. Muliwai, Abhainnova matka a jedna z nejvyšších představených vesnice, se za mne zaručila vlastní rodinou. Udělala ze mě něco jako svou chráněnkou.

Přikývnu. Vlastně nemám na výběr. Dříve nebo později musel přijít den, kdy mne pozve k rodinnému stolu. Nejspíš už nedoufá, že bych si mohla vzpomenout. Nejspíš ze mě chce udělat jednu z nich. Netuším, co z toho mě děsí víc.

Ještě chvíli bezcílne hledím na pomalý tok řeky a přemýšlím. Snažím se vzpomenout. Na cokoliv. *Nejde to*. Jediné, co ve mně zůstává je strach z té řeky. Hlodá ve mně. Nenechá mě vzpomenout. Nenechá mě se zhluboka nadechnout. Stejně, jako jsem se topila před čtrnácti dny, kdy mě Muliwai celou potlučenou vytáhla na břeh, se topím i teď.

Domy představených stojí přímo u vody. Jejich dveře a všechna okna směřují k ní. Muliwajin dům je ze všech největší. Možná to souvisí s jejím postavením v hierarchii představených, ale taky má velkou rodinu.

Stojím přede dveřmi, za zády mi šumí řeka. Zaklepu. Otevře mi mladá žena asi mého věku, nejspíš manželka jednoho z Muliwajiných synů, a s úsměvem mě pozve dál. Myslím, že se jmenuje Nadi, ale upřímně je úspěch, že si pamatuji vlastní jméno.

Dům se zdá být skromně zařízený. Zamířím dlouhou chodbou směrem k jídelně. Dveře nechal někdo trochu pootvřeně, a tak ke mně doléhají hlasy.

„... až když přišla Flumine,“ zaslechnu své jméno a zarazím se. Zastavím se s rukou nataženou ke klíče a poslouchám. Nemůžu si pomoci. „Možná mají pravdu,“ pokračuje.

„Je to jen dívka, Awo. Jak by mohla něco takového způsobit? Neblázni,“ uklidňuje ji jiná z žen.

„Ale přišla z míst v protiproudu. Každý ví, že tam nic dobrého není.“ Jen těžko skrývá úzkost. Chvilí mlčí, a potom o něco tišeji dodá: „Afon umřel. Další lidé onemocněli a nejspíš zemřou také. Bojím se.“ Polknu. Ženy teď už mlčí.

Stojím v tichu za dveřmi, až se v jídelně opět ozývají lidé. Z chodby za mnou přiběhne několik dětí svolávajících rodinu k jídlu. Vrazí do dveří a rychle usednou na svá místa. Následují je. Posadím se hned vedle Abhainna. Snažím se vyhybat všem pohledům a raději zkoumám svůj talíř. K večeři se podává malý masový koláček a vařená zelenina. Vypadá to chutně a voní ještě lépe.

„V pohodě?“ zeptá se Abhainn šeptem. Kromě Muliway a Abhainna není nikdo, kdo by mne nepovažoval za původce té záhadné nemoci. Ovšem nechci po nich žádat, aby ostatní přesvědčili. Ani já sama nemohu dokázat, že se pletou. *Nevzpomínám si.*

Dohromady nás zde může sedět kolem dvaceti. Večeře probíhá klidně. Rodina se pouští do živého hovoru a všichni se usmívají. Alespoň na chvíli zapomněli na churavé a hlavně na mě. Vše se zdá být v pořádku, až do okamžiku, kdy se holčička vedle mě rozpláče. Chvilí jen tiše popotahuje, tak jí konejšivě položím ruku na rameno.

„Copak se děje?“ zašeptám. Dívka začne vzlykat o něco hlasitěji a drobné ručičky si přitiskne na oči. Lidé okolo stolu postupně ztichnou. Rozhlédnu se po nich. Někteří mě doslova vraždí pohledem, snad, jako kdybych jí rozplakala já. Odtáhnou svou ruku.

„Flod?“ osloví ji žena sedící naproti mně. „Copak se děje, broučku?“ ptá se s nervózním úsměvem.

Flod se rozpláče ještě víc. Vyměníme si s Abhainnem pohledy. Žena, jak jsem pochopila Flodina matka, se postaví a svižně obchází stůl. Její muž ji hned následuje. Holčička zatím odstrčí židli a seskočí z ní. Chce se rodičům vydat naproti, ale udělá jen dva kroky a upadne na zem. V jídelně se ozve hromadné zalapání po dechu. Matka padne na kolena vedle Flod, zatímco se ona popadá za břicho a křičí.

„Flod, zlatíčko, co ti je?“ Flodin otec poklekne vedle ní. Dívka k nim na chvíli vzhledne a chystá se něco říct, ovšem dříve, než to stihne, se jí obrací žaludek a zvrací.

Lidé okolo stolu se zvedají a šokovaně na ni hledí. Nikdo nemluví. Flodina matka si vyčerpanou holčičku, která teď také ani nedutá, přitáhne do klína a pláče. Manžel ji utěšuje. Zírám na ně a nedokážu od nich odvrátit oči. Nikdo z nás.

„Může za to ona!“ vyjekne žena nalomeným hlasem a obrátí svůj pohled ke mně. „Může za to ona!“ zopakuje hlasitěji. „Viděla jsem ji! Dotkla se jí!“ Cuknu sebou, neschopná jediného slova. Ozve se několik souhlasných zamumlání, ale jedině, co dokážu vnímat, jsou slzy na jejich tvářích a tiché vzlyky její nemocné dcery. Srdce cítím až v krku.

„Uklidni se, Rieko,“ promluví Muliwai klidným a rozvázným hlasem. „Odneste malou ke mně do ložnice. Jsem si jistá, že jen něco špatného snědla.“ Obdivuji, s jakou lehkostí tu lež vysloví.

Rieka ji ochotně poslechne a bere Flod do náručí. Pevně ji k sobě tiskne, zatímco s manželem odcházejí z místnosti. Postupně se vytratí i zbytek rodiny, až v jídelně zůstávám jen já s Abhainnem. Nemluvíme. Čekáme, až se vrátí Muliwai.

„Je nemocná,“ Abhainn prolomí ticho. „Umře.“ Popotáhne a kousne se do zápěstí, aby zadržel vzlyk.

„Voda – Daryo je zkažená,“ vypustím, aniž bych se nad tím zamyslela. „Ta nemoc – nikdo z rodin představených neonemocněl. Pijete víno, zatímco děti a nemocní vodu z řeky.“

„To – to je hloupost, Daryo nemůže být –“ koktá Abhainn rozrušeně.

„Někdo musí zkontrolovat tok nad vesnicí. Třeba se tam něco stalo, nějaké mrtvé zvíře nebo –“ Sevře se mi hrdlo. Nemůžu dostat z hlavy svižející se dívku. „Jediné, co vím je, že pokud mám pravdu, všichni umřeme, jestliže s tím něco neuděláme.“

Abhainn se posadí na stůl vedle mě a rukou si promne obličej. „Nemůžeme do protiproudí. Jsou tam zlé věci, Flumine.“

„Já odtamtud přišla, Abhainne. Pokud tam někdo má jít, musím to být já.“

„Má pravdu,“ Muliway se k nám blíží kulhavým krokem. „Někdo musí do protiproudí.“

„Muliwai,“ osloví ji Abhainn. „Od malička nám kážeš o nebezpečí, které tam potkáme. Jestli se Daryo zlobí, stejně není v našich silách to napravit.“

„Nebud' hloupý!“ okřikne ho. „Kdybych té řece důvěřovala, nestojí můj dům na metrových základech.“ Zamračí se.

„Ale –“

„Žádné ale! Jsi dost starý a troufám si říct dost inteligentní, abys pochopil, že musíme zasáhnout,“ Nevěřím vlastním uším. Představená, která každý den káže vesničánům o silách řeky, se před námi otevřeně rouhá. „Běžte. Vyrazte hned, najděte to, co nás zabíjí, a zničte to. *Ať to stojí cokoliv.* Tak vám Daryo káže.“ Bez dalších slov odejde.

Teď jsme tu. V protiproudí. S batohy na zádech a v pevné obuvi si razíme cestu zakázaným lesem. Máme poslání. Dlouhé dny a noci sledujeme řeku a snažíme se najít původ té nemoci. *Marně.*

Čtvrtý den, krátce před polednem nám dochází mošt i poslední kapka vína. Abhainn frustrovaně praští plechovou lahví o kmen stromu a svez se po něm zády na zem. Dlaně si přitiskne na obličej a křičí. Křičí hlasitě a já se ho nesnažím zastavit. Křik pomáhá.

Přesto jdeme dál. Další den uběhne a naše těla nás přestávají poslouchat. V hlavách nám třeští a hrdla máme vyprahlá, přitom jen několik málo centimetrů od nás teče řeka. Doteď jsem nevěřila, že by ke mně mohla mluvit. Ale teď ji slyším. Šeptá, křičí, *volá mě*. Chce, abych se napila. Touží po tom skoro stejně jako já.

Už vím, že není cesty zpět. Buď najdeme zdroj znečištění a napijeme se čisté vody, nebo zemřeme. Už se nemůžeme obrátit. *Už se nedokážeme vrátit*. Abhainn pláče. Já už v sobě nemám ani tolik tekutin, aby mi jediná slza zchladila tvář.

Pozdě k večeru Abhainn zakleje, odhodí batoh a rozběhne se směrem k řece. Na chvíli si myslím, že snad konečně našel to, po čem tak dlouho pátráme. *Jsmo zachráněni*. Ovšem, když mi dojde, co se chystá udělat, mé srdce vynechá úder.

„Abhainne ne!“ vykřiknu a běžím za ním. Padne koleno do ledové vody.

„Mám žízeň, Flumine! Umíráme!“ Ponoří dlaně do vody a nabírá vodu. Potácím se k němu, ale zakopnu a svalím se na zem. Nemám dost sil. Má pravdu. *Umíráme*. Abhainn se napije. A pak znovu a znovu a *znovu*. Vzdechává slasti a opět pláče. Soukám se po kolenou k vodě. Chci pít. Řeka mě volá. Ničeho nedosáhnu, pokud tu zemřu. Natahuji ruce k vodě, když v tom si toho všimnu. *Stačil letmý pohled*.

Kousek proti proudu leží něco ve vodě. Člověk. Jeho červený kabát se trpytí ve světle zapadajícího slunce. *Je mrtvý*. Popadnu Abhainna za ruku a on se zarazí těsně předtím, než polkne další doušek z otrávené řeky. Cítím, jak mu ztuhnou všechny svaly. Pomalu se zvedne, hrud' se mu divoce vzdouvá, jako by se každou chvíli měla rozskočit. Pomůže mi na nohy a oba se řekou vydáváme k mrtvole.

Abhainn bezmyšlenkovitě botou obrátí tělo čelem k nám. Musím si zakrýt ústa, abych nevykřikla. To, co bývalo mužem, je teď jen hnijící kus masa bez obličeje. Oba se třese. Oba nemáme slov. Sklouznu pohledem k mužovu kabátu, abych se nemusela dívat na jeho tlející maso. A najednou... *Vzpomínám si*. Nevím jak, nevím proč, ale vzpomínám si. Slyším jeho hlas, vidím jeho obličej. Ví, kdo jsem, kdo je on. Ví všechno. Pravda mě udeří a já zaryju nehty do Odlaní.

„Utíkali jsme,“ špitnu. „Před nemocí, před otrávenou vodou. V naší vesnici všichni umírali. On –“ Nechtěně zavadím pohledem o jeho napůl rozpadlou ruku. „On říkal, že musíme najít čistou vodu. Říkal, že se zachráníme,“ vzlyknu. „Někdo – někdo nakazil studnu. Skoro všichni z ní pili. Skoro všichni zemřeli.“

„Kdo to je?“ ptá se tiše. Ví, co se mu honí hlavou. Kdyby jen chvíli vydržel, mohl by se napít čisté vody. Mohl by být zdravý. Teprve teď si uvědomím ten odporný zápach. Naplní mi nozdry a můj žaludek se zhoupne.

„Onemocněl stejně jako všichni ostatní. Blouznil a chtěl přebrodit řeku, ale upadl. Snažila jsem se ho zachránit, ale strhlo mě to. Musela – musela jsem se uhodit do hlavy, a proto jsem si nic nepamatovala. Muliwai mě zachránila. Tatínek...“

Abhainn jen smutně přikývne. Společně vytáhneme otcovu tělo ven z vody a pohřbíme jej do mělkého hrobu, který vyhrabeme vlastníma rukama. Vydáváme se zpět do vesnice. *V tichosti*.

Trvá den, než se Abhainnovi přitíží. Zvrací a potí se. Nedokáže pozít ani to málo sušeného ovoce, co nám zbylo. *Umírá.*

Napila jsem se z řeky a neublížila mi. *Nemoc je pryč.*

Další ráno se nedokáže postavit. Zůstává sedět opřený o strom a s očima zarudlýma pláčem na mě hledí. Oba víme, že se musím vrátit i bez něj – oznámit Muliwai a celé vesnici, že jsou zachráněni.

„Už se nenakazí nikdo další?“ zeptá se, když přendávám z jeho batohu poslední zásoby do svého.

Zavrtím hlavou. „Čistá voda, žádná smrt.“ Otrů si uslzené oči.

„Vzpomněla sis.“

„Ano,“ Chtěla bych mu vyprávět, na co všechno jsem si vzpomněla. „Vzpomněla. Jednou ti o tom povím.“

„Dobře,“ pousměje se. „Řekni jim, že jsi přeprala duchy.“ Přikývnu. Odcházím. Nechávám ho zemřít. Nemám na výběr.

Muliwai mě vítá objetím. V jejích očích se mihne odraz bolesti, když vedle mne nespatří svého syna. Pořád dokola šeptám, že mi to je líto, zatímco mě odvádí na náměstí, abych promluvila ke všem.

„Řekni jim, co se stalo,“ prosí a já se slzami v očích promluvím – hlasitěji než kdykoliv předtím.

„Jste v bezpečí, nemoc zemře s nemocnými,“ zatnu zuby. Vzpomínám na Abhainnovo přání. Řekni jim, že jsi přeprala duchy. Podívám se na Muliwai a ta mne pohledem pobídne, jako kdyby věděla všechno. „Daryo se zlobila. Chtěla obět a Abhainn...“ Jeho jméno mi zhořkne na jazyce a já jen těžce pokračuji: „Obětoval se pro mě. Obětoval se pro vás. *Porazil duchy* a řeka nám odpustila.“

Úlevné obličej mi alespoň na chvíli přinesou klid do potřhané duše. Zhluboka se nadechnu vlhkého vzduchu a zavřu oči. Už se netopím. V uších mi hučí hlas řeky a já věřím, že bude vyprávět nešťastný příběh mého otce, Abhainna, Floda, všech, kteří zemřeli. Věřím, že řeka bude vyprávět můj příběh, i když to já sama nedokážu.

Z předávání cen v Pardubicích

- Žena běžající maraton by už konečně měla najít toho pravého
- Po sňatku z rozumu rozum už neplatí
- Opravená bible: Byrokrati, jděte a množte se!

AFORISMY JIŘÍHO FALTUSE

OBSAH

D. Javoříková: Ilustrace	1
Blahopřání k jubileu D. Javoříkové	2
Blahopřání k jubileu A. Šlechtovi	2
A. Šlechta: Anna	2

Literární část

M. Urbanová: Před oltářem, Sliby	5
J. Burčíková: Les	5
F. Uher: Svéráz hráze, Temní lidé, Iluze, Základní předpoklad, Stmívání	8
K. Hájková: Hnědé oči Terezína	9
V. Kopecká: Slovní hříšky, sloní hříčky	17
B. Tymichová: Pohádka ze školního arboreta	18
Básně z antologie STROMY vydané v rámci 21. Dnů poezie v Broumově	25

Publicistika

M. Marboe: Náš mezičas	26
F. Uher: Všechno nejlepší	28
M. Urbanová: Bytost jménem láska	29
V. Kopecká: Konečně	30
HOST KRUHU 61 Marcel Paleš: Dobře uhnuté, Křížom cez všetko, Spevom uchovávané včerejšky	31

Ohlasy a recenze:

F. Uher: Z nových knih	33
J. Lojín: Malý kousek života	36

Zaznamenáváme a komentujeme

Nové knihy členů střediska:	38
Zpráva z Řečan nad Labem:	38
Poděkování	38
Soutěž	38
Medaile hejtmana	39
Zprávy z oblastí:	40
Literární soutěž mládeže Pardubické Střípky 2019 – Dokončení	41
D.T. Nimrichter: Co vypráví řeka	41
J. A. Roháč: Starý vlak	42
J. Tengler: Co vypráví řeka	44
K. Matějková: Posvátná řeka	48

Aforismy: Jiří Faltus	4, 24, 37, 54

KRUH, bulletin Střediska východočeských spisovatelů

Ročník XVI. – číslo 61 – říjen 2020

Odpovědní redaktori: Milan Dušek, Věra Kopecká, Jiří Lojín, Jana Burčíková

Obálka: Jiří Hrabinec, Míla Dušek

Vytiskl: OFTIS s. r. o. v Ústí nad Orlicí

Příspěvky do Kruhu 62 zasílejte:

Milan Dušek – Helvíkovice 104, 564 01 Žamberk (próza)

e-mail: spisovatel@milandusek.cz

Věra Kopecká, 550 01 Křinice 8 (poezie)

e-mail: kopecka.vera@volny.cz

Jiří Lojín – Svinčany 36, 535 01 Přelouč (Publicistika)

e-mail: vasil.pes@seznam.cz

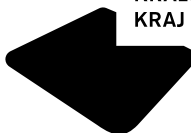
Elektronicky ve WORDU (v text. Editoru) velikost písma 12, písmo Times New Roman.

Uzávěrka příspěvků pro č. 62: 7. listopadu 2020

Zveřejněné práce nejsou upravovány bez dohody s autorem.

Pardubice

**KRÁLOVÉHRADECKÝ
KRAJ**

Číslo vyšlo z předplatného členů a městských knihoven, které bulletin odebírají a s příspěvím Vydavatelství OFTIS v Ústí nad Orlicí.

